

๐
๗๕๑.๖๗
๙๕๖๙๗

การออกแบบรูปเล่มและภาพประกอบหนังสือบทกวี

สุชาดา

อิสรากรณ์

30 ก.ย. 2534

เค้าโครงศิลปนิพนธ์

ศิลป 400

เสนอต่อภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

๒๕๓๓

173724

การออกแบบรูปเล่มและภาพประกอบหนังสือบทกวี

ในปัจจุบันหนังสือที่มีจำหน่ายในท้องตลาดมีมากมายหลายประเภทและแข่งขันกันทั้งในด้านรูปเล่มรูปแบบ และเนื้อหา หนังสือบทกวีก็เป็นหนังสือประเภทหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจนับตั้งแต่วัยรุ่นไปจนถึงในวัยผู้ใหญ่และนอกจากที่ผู้อ่านจะสนใจเนื้อหา หรือคำต่างๆ แล้วรูปเล่มและภาพประกอบก็เป็นส่วนที่ทำให้เกิดความน่าสนใจ และดึงดูดใจของผู้อ่านได้ไม่น้อย

ดังนั้นงานด้านการออกแบบรูปเล่ม ภาพประกอบ และการเลือกสรรบทกวีจะต้องประสานกันอย่างมีศิลปะ เป็นการรวมเอางานศิลปะทางทัศนศิลปะ และวรรณกรรมเข้าด้วยกัน

ปัญหา

จากการที่หนังสือบทกวีที่มีมากมายทั่วไป การออกแบบรูปเล่มและการจัดวางหน้า และรวมไปถึงภาพประกอบไม่ค่อยจะคำนึงถึงความสวยงาม ความเหมาะสม จึงได้นำภาพประกอบและบทกวี นำมาออกแบบและจัดรูปเล่มที่น่าสนใจชวนอ่านมากยิ่งขึ้น

สมมุติฐาน

1. รู้จักกระบวนการทำหนังสือ และได้ลงมือปฏิบัติ
2. ศึกษาหาข้อมูล และแนวทางการเขียนบทกวี
3. ออกแบบ และเขียนภาพประกอบ

4. ได้ประยุกต์ใช้วิชาเอกศิลปะ และวิชาโท การผลิตหนังสือเข้าด้วยกัน
5. ได้ลงมือปฏิบัติจัดทำรูปเล่มและวางแบบ (lay out)

กระบวนการ

1. หาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำหนังสือ
2. เขียนบทกวีและสรรหาบทกวี
3. จัดวางรูปเล่มอย่างคร่าว
4. เขียนภาพประกอบ
5. จัดวางหน้า และรูปเล่มโดยละเอียด

การออกแบบรูปเล่มและภาพประกอบหนังสือบทกวี

สุชาดา

อิสรากรณ์

ศิลปนิพนธ์

ศิลป 400

เสนอต่อภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร

บทคัดย่อ

การทำ ศิลปนิพนธ์ เรื่องการออกแบบรูปเล่มและภาพประกอบบทกวีได้มีการศึกษาข้อมูลด้านการผลิตหนังสือ การออกแบบภาพประกอบประเภทต่างๆ และศึกษารูปแบบของหนังสือประเภทบทกวีในปัจจุบัน จากการศึกษาถึงลักษณะรูปเล่มและภาพประกอบในปัจจุบัน การออกแบบรูปเล่มและการจัดวางหน้ายังไม่น่าสนใจ ภาพประกอบก็ยังไม่สัมพันธ์กับบทกวี การออกแบบรูปเล่ม และภาพประกอบบทกวีเล่มนี้จึงได้สร้างภาพประกอบบทกวีให้มีความสัมพันธ์กันโดยใช้สิ่งต่างๆ ที่สามารถจะสื่อระหว่างบทกวีและภาพประกอบได้เป็นอย่างดี ซึ่งการทำภาพประกอบก็ใช้เทคนิค collage กระดาษสี ด้านการออกแบบรูปเล่ม และการจัดวางหน้าได้คำนึงถึงการจัดวางหน้าคู่ให้มีความเป็นเอกภาพ อีกประการหนึ่งคือ จากการศึกษาหนังสือบทกวีที่มีในปัจจุบันมีภาพประกอบนั้นจะมีภาพสีน้อย ผลงานเล่มนี้จึงเป็นผลงาน lay out ภาพสีทั้งเล่ม

ในการออกแบบและทำรูปเล่มในครั้งนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ในการที่จะสื่อความรู้สึกออกมาในบทกวี แต่ละบทจึงได้พยายามหาสิ่งต่างๆ รอบตัวหรือที่พบเห็นต่างๆ ที่สื่อความรู้สึกได้ และบางครั้งก็ใช้วิธีเขียนภาพประกอบขึ้นมาก่อนแล้วจึงเขียนบทกวีซึ่งถ้าเป็นการง่ายกว่าขั้นตอนแรก และจากการสังเกตผู้คนที่ได้ดูส่วนใหญ่มักสรุปว่าดีนับได้ว่าผลงานที่สำเร็จตรงกับจุดประสงค์ที่ผู้เขียนตั้งใจไว้

รองศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ

ประธาน

ที่ปรึกษา

อาจารย์ สนิหนาท เลิศไพฑูริย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
บทที่ 1	
บทนำ	1
คำนำ	1
ปัญหา	2
สมมุติฐาน	2
กระบวนการ	2
บทที่ 2	
ข้อมูลสัมพันธ	3
หลักการออกแบบ	3
การออกแบบสิ่งพิมพ์	7
การกำหนดรูปแบบของสิ่งพิมพ์	10
ขนาดรูปเล่ม	12
ชนิดของกระดาษ	14
การเลือกใช้กระดาษในการพิมพ์	16
การออกแบบและจัดรูปเล่ม	17
ส่วนต่างๆ ของหนังสือ	23
ขั้นตอนการออกแบบจัดวางหน้า	25
การจัดตัวพิมพ์ในหน้าสิ่งพิมพ์	31
ภาพประกอบกับเนื้อเรื่องประเภทต่าง ๆ	33
สี	39
หลักการใช้สี	41
หลักองค์ประกอบศิลป์	42

บทที่ 3 กระบวนการ

หน้า

45

บทที่ 4 สรุปผล

60

บรรณานุกรม

#####

บทที่ 1

บทนำ

ในตลาดการพิมพ์หนังสือปัจจุบันนี้มีหนังสือมากมายหลากหลายประเภทที่แข่งขันกันทั้งในด้านรูปเล่ม เช่น มีการผลิตออกมาในลักษณะการผลิตขนาดต่างไปจากหนังสือที่มีอยู่ทั่วไป เพื่อเป็นการฉีกแนวตลาดที่มีอยู่ในปัจจุบัน หรือแม้แต่เนื้อหาสาระที่แต่ละสำนักพิมพ์พยายามที่จะเจาะ เน้นความสนใจในแต่ละกลุ่มเป้าหมายที่จะตอบสนอง เช่น หนังสือนิตยสารสำหรับหญิงหรือชายช่วงวัยรุ่นหรืออยู่ในประเภทาน ซึ่งอาจแบ่งเป็นประเภทใหญ่ๆ คือ บันเทิงคดีสารคดี และหนังสือนิตยสารที่มีจำหน่ายในท้องตลาดปัจจุบันส่วนใหญ่จะรวมทั้งสาระและความบันเทิง เข้าไว้ด้วยกันในราคาที่เหมาะสม หรือแตกต่างกันไม่มากนักซึ่งก็เป็นการดีที่ผู้อ่านสามารถเลือกหนังสือที่ให้ผลประโยชน์มากกว่า และได้หนังสือที่ดูใจหรือตรงตามความต้องการของผู้อ่านมากขึ้น

จากความหลากหลายของหนังสือที่มีในปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าหนังสือหรือสิ่งพิมพ์มีบทบาทต่อสังคมและวัฒนธรรมหลายประการ เช่น เป็นเครื่องมือในการพิมพ์ตีตราร่างต่าง ๆ ให้ถ่ายทอดจากคนหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง หรือจากคนกลุ่มหนึ่งไปยังคนอีกกลุ่มหนึ่งจากคนรุ่นหนึ่งถ่ายทอดมายังคนอีกรุ่นหนึ่ง จากจุดประสงค์ที่เป็นการถ่ายทอดความรู้สึกต่างๆ โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย หรือกลุ่มที่ต้องการถ่ายทอดเป็นตัวกำหนดเนื้อหาเรื่องราว หรือองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะทำให้นหนังสือมีรูปแบบที่ตีตรงตามจุดประสงค์

จากการที่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ มีมากมาย กลุ่มวัยรุ่นก็เป็นอีกเป้าหมายที่สำคัญไม่น้อยที่แต่ละสำนักพิมพ์ได้ตอบสนองความต้องการของกลุ่มวัยรุ่น และหนังสือที่ตอบสนองความต้องการความสนใจของวัยรุ่นนั้นมีมากมาย เช่น หนังสือประเภท

สารคดี ซึ่งให้ความรู้ในด้านวิชาการ หนังสือนวนิยายหลายๆ แนวไม่ว่าจะเป็นแนว ตลกขบขัน ประวัติศาสตร์ ผจญภัย สอบสวน ความรัก และอื่นๆ อีกมายมาย เรื่องสั้น, นิทาน, และหนังสือร้อยกรองหรือบทกวี

และหนังสือที่จะหยิบยกมาพิจารณา คือ หนังสือบทกวี ซึ่งหนังสือประเภทนี้ได้รับ ความสนใจในกลุ่มวัยรุ่นซึ่ง เนื้อหาของหนังสือประเภทนี้จะเป็นการถ่ายทอดความรู้สึก จากผู้เขียนไปสู่ผู้อ่านด้วยอารมณ์ความรู้สึกหลาย ๆ ความรู้สึก

และการนำเสนอรูปแบบหนังสือบทกวีในปัจจุบันยังไม่น่าสนใจเท่าที่ควร เช่น านแง่ของภาพประกอบหนังสือภายในเล่มยังไม่ค่อยคำนึงถึงความสวยงามเท่าที่ควร และความสัมพันธ์กับเนื้อหาบทกวี และบางครั้งบาง เล่มใช้ภาพประกอบเป็นข้อความ ทั้งหมดหรือทั้งภาพสีและขาวดำรวมกัน โดยที่สำนักพิมพ์ส่วนมากจะคำนึงถึงต้นทุน การผลิตมากกว่าคุณค่าทางความงาม และความประณีตของหนังสือ และควรที่จะ คำนึงถึงประโยชน์, คุณค่าที่ผู้อ่านจะได้รับ

นอกเหนือจากการที่ได้รับความรู้ประสบการณ์จากกระบวนการผลิตหนังสือ แล้วยังได้แก้ปัญหาจากจุดบกพร่องของหนังสือโดยนำปัญหาที่เกิดขึ้นมาหาข้อมูล และ ปฏิบัติทำหนังสือประเภทนี้ขึ้นมาใหม่ในรูปแบบที่ตอบสนองความต้องการของผู้อ่าน และผู้เขียน และจากจุดนี้เองก็ได้ส่งผลในทางส่วนตัว คือได้แสดงความสามารถในการ เขียนบทกวี และ เขียนภาพประกอบรวมไปถึงการจัดออกแบบรูปเล่มหนังสือ

กระบวนการศึกษา

ภาคทฤษฎี ค้นคว้าข้อมูล และศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำหนังสือทุก ขั้นตอน โดยการอ้างอิงจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น หนังสือตำราวิชาการที่เกี่ยวข้อง นำมารวบรวม และวิเคราะห์ออกมาเป็นข้อมูลสัมพันธ์ในบทที่ 2

ภาคปฏิบัติ การสร้างสรรค์หนังสือบทกวีขึ้นมาหนึ่ง เล่มโดยใช้ประสบการณ์ จากการหาข้อมูลทางด้านทฤษฎีกับข้อมูลปัญหาที่มีอยู่มาแก้ปัญหาสร้างผลงานขึ้นมาใหม่

บทที่ 2

ข้อมูลสัมพันธ์

หลักการออกแบบ

การออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์เป็นการทำให้สามารถใช้สื่อสิ่งพิมพ์ได้ตามวัตถุประสงค์ของการอ้างอิง นานมากยิ่งขึ้น กล่าวโดยทั่วไปแล้วการออกแบบเป็นการกำหนดองค์ประกอบต่างๆ ลงบนพื้นที่ว่าง เบสส์และจัดให้ทุกสิ่งมีความหมายผสมกลมกลืนกัน และสอดคล้องกับเนื้อหา และเป้าหมายของการใช้สื่อสิ่งพิมพ์นั้น ๆ อย่างมีระเบียบ การจัดวางองค์ประกอบของภาพอย่างไม่เป็นระเบียบจะทำให้ผู้ชมจับความไม่ได้ชัดเจนว่าภาพนั้น หรือสิ่งพิมพ์นั้นมุ่งหมายให้เข้าใจอย่างไรในการออกแบบนั้นผู้ออกแบบจะต้องกำหนดระยะที่เหมาะสมพอดี และมองเห็นภาพความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบในภาพ เพื่อให้องค์ประกอบทั้งหมดแสดงความหมายโดยส่วนรวมอย่างเดียวกันหรือส่งเสริมซึ่งกันและกันได้

หลักเกณฑ์ทั่วไปของการออกแบบมีดังต่อไปนี้

1. ส่วนสัดส่วน (proportion) งานชิ้นแรกของการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ก็

คือ การกำหนดสัดส่วนของรูปแบบของงานที่จะออกแบบ เพื่อเป็นแนวทางในการใส่องค์ประกอบลงไปให้เหมาะสม การกำหนดขอบ ขอบเขต หรือขนาดไว้ก็เป็น การกำหนดส่วนสัดส่วนอย่างหนึ่ง โดยทั่วไปแล้วคำว่าสัดส่วนอาจมีความหมายได้ 2 ประการ คือ

- 1.1 เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ในเรื่องของขนาดระยะ หรือพื้นที่ระหว่างของสองสิ่ง เช่น กว้างยาว ใหญ่ เล็ก
- 1.2 เป็นเรื่องของ การเปรียบเทียบระหว่างองค์ประกอบย่อย และภาพรวมขององค์ประกอบทั้งหมด

2. ความสมดุล (balance) หมายถึงการจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ ในภาพให้มีน้ำหนักไปทางใดทางหนึ่ง น้ำหนักของภาพนั้นจะขึ้นอยู่กับขนาดรูปร่าง ความเข้มของสีดัง จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบขนาดใหญ่จะดูหนักกว่าองค์ประกอบที่เล็กกว่า รูปร่างกลมดูมีน้ำหนักกว่ารูปสี่เหลี่ยม สิ่งที่มีสีเข้มจะให้หนักกว่าสีอ่อน เช่น องค์ประกอบสีฟ้าขนาดเล็กจะดูมีน้ำหนักกว่าองค์ประกอบขนาดใหญ่แต่สีอ่อนกว่า เป็นต้น

ดังนั้นการจัดวางตำแหน่งองค์ประกอบให้ดูไม่หนักไปข้างใดข้างหนึ่ง จึงเป็นสิ่งที่จะต้องคำนึงถึง แต่ก็เป็นการยากที่จะกำหนดตายตัวลงไปว่าจะต้องกำหนดตำแหน่งไว้ที่ใดอย่างไร เพราะไม่มีสูตรที่จะคำนวณกันกรณีนี้ แต่ประสบการณ์และการหัดใช้สายตาคิดรวบรวบจะช่วยได้มาก

ความสมดุลขององค์ประกอบของภาพแบ่งได้เป็น 2 ชนิด คือ

2.1 ความสมดุลชนิดซ้าย - ขวาเหมือนกัน (symmetrical balance) ได้แก่ การจัดวางองค์ประกอบของภาพไว้ในตำแหน่งที่ซีกซ้ายขวามีภาพที่มีลักษณะเหมือนกัน

2.2 ความสมดุลชนิดซ้าย - ขวาไม่เท่ากัน (asymmetrical balance) เป็นการการจัดวางองค์ประกอบของภาพที่ใช้วิธีจัดองค์ประกอบที่มีน้ำหนักต่าง ๆ กันไว้ในตำแหน่งซ้ายขวาที่เมื่อมองรวมกันแล้วจะทำให้ค่าน้ำหนักภาพเท่ากันรอบจุดกึ่งกลางของสายตา

3. ความแตกต่าง (contrast) การสื่อข้อความใด ๆ ก็ตามมักจะต้องการเน้นให้เห็นความสำคัญของข้อความใดข้อความหนึ่งมากกว่าข้อความอื่นเพื่อแสดงจุดสำคัญของเรื่อง ซึ่งความคิดที่จะให้มีการเน้นข้อความใดนั้นจะต้องมีการวางแผนล่วงหน้า เพื่อจะได้จัดทำได้ถูก ตามลักษณะสื่อที่จะใช้ต่อไปและในทางองเดียวกันสื่อสิ่งพิมพ์ก็ต้องมีการเน้นส่วนใดส่วนหนึ่งเพื่อเร้าความรู้สึก ซึ่งอาจทำได้โดยการ

าใช้ขนาด รูปร่าง สี และทิศทางที่แตกต่างไปจากองค์ประกอบอื่น ๆ ที่อยู่โดยรอบเพื่อทำให้เกิดความเด่น

3.1 การเน้นความแตกต่างโดยขนาด โดยการใช้นาขนาดของภาพหรือข้อความที่ต้องการเน้นให้มีขนาดใหญ่ขึ้นกว่าปกติซึ่งมักพบในงานโปสเตอร์ โฆษณา ปกหนังสือ และงานโฆษณาต่าง ๆ เพราะโดยธรรมชาติของมนุษย์แล้วจะมอง และให้ความสนใจในสิ่งของที่มีขนาดใหญ่ก่อนสิ่งของที่มีขนาดเล็ก ถ้าของสองสิ่งอยู่ใกล้กัน

3.2 การเน้นความแตกต่างโดยรูปร่างในบางกรณีการใช้นาขนาดที่แตกต่างกันเพียงอย่างเดียวยังไม่พอ อาจต้องใช้วิธีสร้างองค์ประกอบที่มีรูปร่างที่ต่างกันออกไปด้วยซึ่งอาจทำได้โดยการตัด (cropping) บางส่วนการใช้นาภาพฮาฟโทน หรือการใส่สกรีนขนาดต่าง ๆ เข้าช่วยในการทำตัวอักษรหรือภาพได้

3.3 การเน้นความแตกต่างด้วยทิศทาง ความมุ่งหมายของการใช้นาทิศทางในการสร้างความสนใจ หมายถึงการใช้นาทิศทางในการชี้แนะผู้อ่านให้ติดตามข้อความที่ต้องการสื่อความหมายไปตามลำดับ

3.4 การเน้นความแตกต่างโดยการใช้นาความแก่-อ่อนของสีภาพ ภาพที่ใช้นาพิมพ์บางภาพจะมีความสวยงามน่าสนใจมากขึ้นหากกำหนดให้แต่ละส่วนมีความเข้มแก่อ่อนไม่เท่ากัน จะช่วยให้เห็นความลึก ความชัดของภาพได้ดีขึ้น

4. ลีลา (rhythm) ในการออกแบบสามารถกำหนดได้ดังนี้

4.1 โดยการกำหนดให้มีองค์ประกอบที่มีรูปแบบเดียวกัน เรียงซ้ำกัน และต่อเนื่องกันเป็นลำดับ ความแตกต่างมีนารูปที่ว่างไม่มากนัก

4.2 โดยการใช้นาเส้นเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงลีลาของภาพว่ามีทิศทาง หรือลีลาในการเคลื่อนไหวขององค์ประกอบไปในทิศทางใด แต่ทั้งนี้การใช้นาเส้นจะต้องมีจุดมุ่งหมายของการเคลื่อนที่ของความสนใจให้ชัดเจนจากองค์ประกอบหนึ่งไปยังอีกองค์ประกอบหนึ่ง เพื่อเน้นความสำคัญขอข้อความ

5. ความเอกภาพ (unity) องค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบที่นำมาใช้ในการออกแบบอาจมีความแตกต่างกัน และต่อจุดประสงค์ร่วมของการออกแบบทั้งหมดเพื่อให้เกิดผลอย่างเดียวกัน หรือมีเอกภาพขึ้นในการออกแบบ

6. ความผสมกลมกลืน (harmony) การออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์นั้นผู้ออกแบบจะต้องจัดให้องค์ประกอบของภาพที่มีความผสมกลมกลืน และได้ผลตามความต้องการหลัก 2 ประการ คือ

1. รูปแบบที่ออกมาจะต้องสอดคล้องผู้ชม
2. ในขณะที่เดียวกันภาพรวมทั้งหมดจะต้องสื่อความหมาย หรือให้ผลในการมองเป็นสิ่งเดียวกัน

ความผสมกลมกลืนกันของการออกแบบทำให้ภาพมีลักษณะสวยงาม และสบายตาในขณะที่เดียวกันการใช้ความแตกต่างขององค์ประกอบช่วยเป็นการเร่งเร้าความสนใจด้วยการเน้นให้เห็นความแตกต่าง แต่อย่างไรก็ตามการออกแบบที่ดีนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์การใช้งานของแบบนั้น ๆ เป็นสำคัญและในบางครั้งอาจทำให้การเน้นความแตกต่าง เห็นเด่นออกมาจากความผสมกลมกลืนได้เช่นกัน

ความผสมกลมกลืนของการออกแบบนั้นจะพบได้จากการผสมกลมกลืนกันของสี รูปทรงขององค์ประกอบอื่น ๆ และแบบตัวอักษรของการออกแบบในแต่ละแบบ

7. การจัดวางรูปร่าง (lay out shape) การจัดวางองค์ประกอบของภาพหากจัดให้เป็นบล็อกสี่เหลี่ยม หรือเป็นรูปทรงใดรูปทรงหนึ่งที่ชัดเจนจนเกินไปจะทำให้เป็นที่น่าสนใจน้อยกว่าการจัดให้อยู่ในรูปแบบที่ใหม่แน่นอน แต่อย่างไรก็ตามรูปแบบที่ไม่มีขอบเขตแน่นอนนั้นจะต้องมี 1 จุดที่สัมผัสกับกรอบแต่ละด้าน (4 ด้าน) เพื่อให้ผู้น่านขนาดและขอบเขตที่เป็นไปตามกำหนดของแผ่นภาพ

การออกแบบสิ่งพิมพ์

การออกแบบสิ่งพิมพ์ คือ การวางแผนการเพื่อจัดการลำดับเรื่องราวและรูปลักษณ์ของสิ่งพิมพ์ทั้งภายในและภายนอกก่อนที่จะเริ่มดำเนินการจัดพิมพ์ หนังสือหรือสิ่งพิมพ์ที่มีการออกแบบอย่างดีย่อมจะมีรูปร่างดึงดูดความสนใจของผู้อ่านและชวนให้ติดตามอ่าน

ผู้ออกแบบเปรียบเสมือนสถาปนิกซึ่งออกแบบตกแต่งบ้านหรือสิ่งก่อสร้างจะต้องออกแบบทั้งภายนอกและภายในให้สวยงามน่าอยู่หรือเหมาะสมกับสภาพการใช้งานมีความมั่นคงแข็งแรง ผู้ออกแบบสิ่งพิมพ์จะเป็นผู้กำหนดรูปลักษณ์ของสิ่งพิมพ์แต่ละประเภท ถ้าออกแบบหนังสือรูปลักษณ์ของหนังสือมีหลายชนิด แต่ละชนิดก็มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น สารานุกรม แบบเรียน หนังสือบันเทิงคดี หนังสือสำหรับเด็ก หนังสือชีวประวัติ ตลอดจนหนังสือประเภทวินิพนธ์ หนังสือแต่ละชนิดมีปัญหามาในการจัดทำทั้งสิ้น เพราะหนังสือแต่ละประเภทมีความมุ่งหมายในการจัดทำต่างกัน กล่าวคือ หนังสือประเภทบันเทิงคดีมีความมุ่งหมายให้ผู้อ่านเกิดความสุขเพลิดเพลินเบิกบานใจ หนังสือแบบเรียนมุ่งให้เนื้อหาสาระความจริงตลอดจนแนวความคิดที่ถูกต้องชัดเจนสำหรับหนังสือสารานุกรมเป็นหนังสือที่ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆและให้ความสะดวกในการค้นคว้าแก่ผู้อ่าน การออกแบบหนังสือประเภทนี้จะต้องออกให้มีรูปลักษณ์ของหนังสือแต่ละประเภท

ผู้ออกแบบสิ่งพิมพ์เป็นผู้ทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างผู้แต่งกับผู้อ่านให้มีความงามเข้าใจตรงกัน ดังนั้นผู้ออกแบบสิ่งพิมพ์จึงต้องศึกษาความคิด ความมุ่งหมายและความต้องการของผู้แต่ง หรือผู้จัดพิมพ์ให้แน่ชัดทั้งในเรื่องขนาดของหนังสือหรือสิ่งพิมพ์คุณภาพของงานพิมพ์เพื่อจะได้ออกแบบให้เหมาะสมต่อไป

ในการดำเนินการออกแบบสิ่งพิมพ์ผู้ออกแบบควรจะได้พิจารณาองค์ประกอบต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของสิ่งพิมพ์ คือ การกำหนดเป้าหมายของสิ่งพิมพ์ตามลำดับความสำคัญ กำหนดว่าจะให้สิ่งพิมพ์นั้นเกิดอะไรแก่ผู้อ่านเช่น ให้ข่าวสาร ให้ความรู้ ความบันเทิง ฯลฯ ต้องการให้ผู้อ่านมีปฏิกิริยาตอบภายหลังจากที่อ่านสิ่งพิมพ์นั้นอย่างไรบ้าง ในการออกแบบสิ่งพิมพ์จะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับเป้าหมายดังกล่าว

2. ประเภทของผู้อ่าน จะต้องกำหนดให้แน่นอนว่าสิ่งพิมพ์ที่ผลิตขึ้นนั้นจะให้ใครอ่านหรืออ่านเป็นบุคคลประเภทใดเพื่อกำหนดประเภทของผู้อ่านได้และก็สามารถที่จะกำหนดรูปแบบของสิ่งพิมพ์ได้ถูกต้องตามรสนิยม และเหมาะสมกับระดับของผู้อ่านแต่ละประเภทเช่น ถ้าผู้อ่านเป็นเด็กก็ควรมีภาพประกอบมาก ๆ ถ้าเป็นภาพสีก็จะดึงดูดความสนใจของเด็กได้มากขึ้น ส่วนภาษาที่ใช้ต้องให้เหมาะสมกับเด็กด้วย

3. คุณภาพของสิ่งพิมพ์ เมื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของสิ่งพิมพ์และประเภทของผู้อ่านแล้วในการออกแบบหนังสือจะต้องคำนึงถึงคุณภาพของสิ่งพิมพ์ว่าจะให้มีคุณภาพดีเพียงใดทั้งนี้เพราะการออกแบบสิ่งพิมพ์นั้นจะต้องคำนึงถึงระบบการพิมพ์ กระดาษและหมึกพิมพ์ การพิมพ์ในระบบการพิมพ์ที่แตกต่างกันจะทำให้ได้คุณภาพของสิ่งพิมพ์แตกต่างกันการที่จะให้หนังสือมีคุณภาพดีนั้นนอกจากจะมีเนื้อหาดีแล้วก็ต้องให้มีลักษณะทางกายภาพของหนังสือดีด้วย ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับการใช้ระบบการพิมพ์ กระดาษ และหมึกพิมพ์ที่มีคุณภาพดี ตลอดจนนำวิธีการประกอบเล่มที่มีความมั่นคงแข็งแรงด้วย

4. ลักษณะของสิ่งพิมพ์ ในการออกแบบสิ่งพิมพ์ผู้ออกแบบจะต้องทราบว่าผู้แต่งหรือผู้จัดพิมพ์ต้องการให้สิ่งพิมพ์มีลักษณะอย่างไร สิ่งพิมพ์ที่จัดพิมพ์ขึ้นนั้นประกอบด้วยอะไรบ้างเช่น ตัวหนังสือ ภาพเขียน ภาพถ่าย แผนภูมิ เป็นต้น ส่วนประกอบเหล่านี้ควรจะอยู่ ณ ตำแหน่งใดของสิ่งพิมพ์ สิ่งพิมพ์นั้นเป็นสิ่งพิมพ์ชนิดใด เช่น ถ้าเป็นวารสารสิ่งพิมพ์นั้นก็จะมีลักษณะเฉพาะของการออกแบบวารสาร และถ้าเป็นวารสารทางวิชาการก็จะมีลักษณะแตกต่างกับวารสารทั่ว ๆ ไป

5. รูปแบบของสิ่งพิมพ์ เป็นการกำหนดว่าสิ่งพิมพ์นั้นเป็นสิ่งพิมพ์ประเภทใด เช่น หนังสือเล่ม วารสาร หนังสือพิมพ์ จุลสาร แผ่นพับ แผ่นปลิว สิ่งพิมพ์แต่ละประเภทจะมีรูปแบบอันเป็นลักษณะเฉพาะอย่างในตัวของมันเอง การออกแบบสิ่งพิมพ์แต่ละประเภทย่อมมีลักษณะที่แตกต่างกัน :

6. จำนวนพิมพ์ เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าการพิมพ์หรือการผลิตสิ่งพิมพ์นั้น ถ้าพิมพ์จำนวนน้อยต้นทุนในการพิมพ์เฉลี่ยรายชิ้นจะสูงกว่าการพิมพ์จำนวนมาก เพราะค่าใช้จ่ายในการพิมพ์มักจะตายตัวไม่ว่าจะพิมพ์จำนวนมากหรือน้อยค่าใช้จ่ายเหล่านี้ ได้แก่ ค่าออกแบบ ค่าเขียนต้นฉบับ งานศิลปะ ค่าเรียงพิมพ์ ค่าภาพถ่าย ค่าทำแม่พิมพ์ ค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่ายครั้งเดียวไม่ว่าจะพิมพ์จำนวนมากน้อยเพียงใด การพิมพ์จำนวนมากเพียงแต่จ่ายค่ากระดาษ ค่าหมึกพิมพ์ ค่าตีพิมพ์และค่าทำเล่มเพิ่มขึ้นเท่านั้น ทำให้ต้นทุนในการจัดพิมพ์เฉลี่ยรายชิ้นถูกลง การกำหนดจำนวนพิมพ์จะทำให้ผู้ออกแบบหนังสือสามารถออกให้เอื้ออำนวยต่อการพิมพ์ได้มาก เช่น ถ้าพิมพ์จำนวนมากผู้ออกแบบอาจออกแบบสำหรับการพิมพ์ในระบบออฟเซต ซึ่งสามารถใช้ภาพประกอบได้มากโดยไม่ต้องทำแม่พิมพ์มากขึ้น

7. กรรมวิธีการพิมพ์ ในการจัดพิมพ์สิ่งพิมพ์ใด ๆ ก็ตามผู้จัดพิมพ์จะต้องคำนึงถึงคุณภาพทางการพิมพ์ด้วยเสมอว่าจะให้สิ่งพิมพ์นั้น ามีคุณภาพดีเพียงใดจะช่วยให้ออกแบบสิ่งพิมพ์ออกแบบให้เหมาะสมกับระบบการพิมพ์ที่สามารถผลิตสิ่งพิมพ์ให้มีคุณภาพสูง เช่น ถ้าต้องการให้สิ่งพิมพ์มีคุณภาพดีเหมือนกันตลอด และต้องการพิมพ์จำนวนมากก็อาจออกแบบสำหรับการพิมพ์ในระบบออฟเซต หรือระบบกราเวียร์ ถ้าพิมพ์จำนวนไม่มากคุณภาพพอใช้ได้ภาพประกอบไม่มากนักก็อาจออกแบบสำหรับการพิมพ์ในระบบเลตเตอร์เพรส และถ้าพิมพ์จำนวนน้อยโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพก็อาจพิมพ์ในระบบซิลค์สกรีนหรือสแตนซิล

8. การเลือกกระดาษ การกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วจะเป็น

ตัวกำหนดชนิดของกระดาษและคุณภาพของกระดาษที่ใช้ในการผลิตสิ่งพิมพ์ในการ
ออกแบบ

จะต้องกำหนดคุณภาพของกระดาษที่จะใช้ในการผลิตสิ่งพิมพ์นั้น ในการออกแบบจะ
ต้องกำหนดคุณภาพของกระดาษให้เหมาะสมกับงานพิมพ์ทั้งในด้านวัตถุประสงค์ของ
สิ่งพิมพ์นั้น คุณภาพ และการใช้ประโยชน์ของสิ่งพิมพ์ เช่น ถ้าพิมพ์หนังสือสำหรับ
เด็กก็ควรใช้กระดาษชนิดที่หนากว่าปกติ

9. การประกอบเล่ม การประกอบเล่มขึ้นอยู่กับข้อกำหนดลักษณะ และรูป
แบบของสิ่งพิมพ์ ถ้าเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีจำนวนไม่กี่หน้าอาจใช้วิธีเย็บเล่มแบบมุงหลังคา
ด้วยลวด ถ้าหน้าขึ้นอาจใช้วิธีการเย็บข้างด้วยลวด หรือกึ่งสันผูกปกด้วยกาวแต่ถ้า
หนามาก ๆ อาจใช้วิธีเย็บก็ เป็นต้น ในการออกแบบจะต้องจัดหน้าพิมพ์ให้เหมาะสม
กับกรรมวิธีในการประกอบเล่มด้วย เช่น ถ้าเย็บข้างด้วยลวด สิ่งพิมพ์ที่มีความหนา
จะไม่สามารถกางออก 180 องศาได้จึงต้องให้ด้านในที่ติดกับสันมีที่ว่างมากกว่าปกติ
การกำหนดรูปแบบของสิ่งพิมพ์

การผลิตหนังสือและสิ่งพิมพ์ในปัจจุบันได้มีการผลิตออกมาในรูปแบบต่าง ๆ
กันทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของสิ่งพิมพ์นั้น ๆ ผู้ผลิตย่อมจะกำหนดเป้าหมาย
ในการผลิตหนังสือหรือสิ่งพิมพ์ไว้ก่อนเสมอว่าสิ่งพิมพ์นั้นจะไว้ทำอะไรแก่ผู้อ่านบ้าง
เช่น ไว้ให้ความรู้ ข่าวสารความบันเทิง ชีวประวัติ เป็นต้น การนำเสนอในสิ่ง
เหล่านี้ผู้ผลิตจะออกแบบสิ่งพิมพ์ให้เหมาะสมกับงานพิมพ์และ เนื้อหาสาระที่จะนำ
เสนอผู้อ่าน สิ่งพิมพ์จึงมีรูปแบบและหลายขนาดมีทั้ง เล็กและใหญ่ รูปแบบของสิ่ง
พิมพ์จำแนกชนิดได้ดังต่อไปนี้

1. หนังสือ เป็นสิ่งพิมพ์ที่มีหลายหน้าเย็บรวมเข้าเป็นเล่มหรือเป็นปก
มีปกหุ้ม ซึ่งอาจจะ เป็นปกแข็งหรือปกอ่อนก็ได้ ขนาดของหนังสือไม่แน่นอนขึ้น
อยู่กับการออกแบบซึ่งอาจมีขนาด 8 หน้ายก หรือ 16 หน้ายก

2.วารสารและนิตยสาร เป็นสิ่งพิมพ์ที่ออกแบบเป็นระยะติดต่อกันไป มีการกำหนดระยะเวลาออกแน่นอน เนื้อหาอาจจะเป็นบทความทางวิชาการ สารคดี บันเทิงคดี

3.หนังสือพิมพ์ เป็นสิ่งพิมพ์ที่ออกแบบเป็นระยะ เวลาติดต่อกัน มีขนาดใหญ่ จำนวนหลายแผ่นพับได้ ส่วนใหญ่จะออกเป็นรายวันและ เสนอข่าวเป็นหลัก

4.จุลสาร เป็นหนังสือเล่มเล็ก ๆ มีจำนวนไม่กี่หน้า มักจะมีเรื่องราวที่ จบสมบูรณ์ในเล่มเดียว

5.แผ่นพับ เป็นกระดาษแผ่นเดียวพับหนึ่ง สอง หรือสามก็ได้ เมื่อกางแผ่น ที่พับออกจะเป็นกระดาษแผ่นยาว ๆ โดยปกติจะใช้ในงานโฆษณาหรือประกาศเป็น แบบที่ประหยัดเพราะไม่ต้องเข้าเล่ม

6.ใบปลิวหรือแผ่นปลิว เป็นกระดาษแผ่นเดียวไม่มีรอยพับ จะพิมพ์หน้า เดียว หรือสองหน้าก็ได้ ขนาดกว้างยาวไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับการออกแบบ และ ข้อความ

7.สิ่งพิมพ์เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เช่น การ์ดต่าง ๆ แผ่นโฆษณา แคตตาล็อก สิ่งพิมพ์เหล่านี้ผลิตขึ้นมาใช้งานต่าง ๆ กัน

การกำหนดขนาดรูปเล่มของสิ่งพิมพ์

สามารถกำหนดได้หลายขนาดด้วยกันขึ้นอยู่กับประเภทของสิ่งพิมพ์ ถ้าจะ พิจารณาเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

1.หนังสือพิมพ์ โดยทั่วไปมักมีขนาดกว้างประมาณ 14-17 นิ้ว และยาว ประมาณ 23 นิ้ว

2.นิตยสารและวารสาร มีหลายขนาดเช่นขนาด 4 หน้ายก กว้างประมาณ 10 1/2 ยาว 15 นิ้ว นิตยสารที่มีขนาดดังกล่าวมีอาทิเช่น สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ สุกลาไทยขนาด 8 หน้ายกพิเศษ กว้างประมาณ 8 1/4-8 1/2 นิ้วและยาวประมาณ

11 1/2-11 3/4 นิ้ว เช่น ดอกเบี้ยบ้านและสวน เทียร์รอบโลก เอกสารการสอน
ของ ม.ส.6 หรือขนาด 8 หน้ายกธรรมดา กว้างประมาณ 7 1/2 นิ้วและยาว
ประมาณ 10 1/2 นิ้ว เช่น ขวัญเรือน

3.หนังสือเล่ม มักนิยมกันอยู่ 2 ขนาดคือ ขนาด 8 หน้ายกและขนาด
16 หน้ายกหรือขนาดพ็อกเก็ตบุคกว้างประมาณ 4 1/2-5 นิ้วและยาวประมาณ
7-7 1/2 นิ้ว

4.สิ่งพิมพ์เบ็ดเตล็ดอื่น ๆ เช่นใบปลิวที่มีทั้งขนาด 2 หน้ายกและ 4 หน้ายก
เอกสารแผ่นพับมีทั้งขนาด 4 นิ้วคูณ 9 นิ้วและขนาด 8 นิ้วคูณ 15 นิ้ว หรือกำหนด
ขนาดตามความเหมาะสมในการใช้งานหรือตามความนิยมของตลาด

ขนาดของรูปเล่ม

ขนาดรูปเล่มของหนังสือนั้นจะมีความแตกต่างกันอยู่โดยทั่วไปในวงการตลาดของ
หนังสือ แม้บางกรณีจะเรียกว่าเป็นหนังสือ 8 หน้ายกเหมือนกันแต่ขนาดของรูปเล่ม
ที่แท้จริงก็อาจจะไม่เท่ากันทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของกระดาษแผ่นใหญ่ที่นำมาใช้พิมพ์ซึ่ง
มีความแตกต่างกันอยู่ 2 ขนาดได้แก่

- กระดาษขนาด 31 x 43 นิ้ว
- กระดาษขนาด 24 x 35 นิ้ว

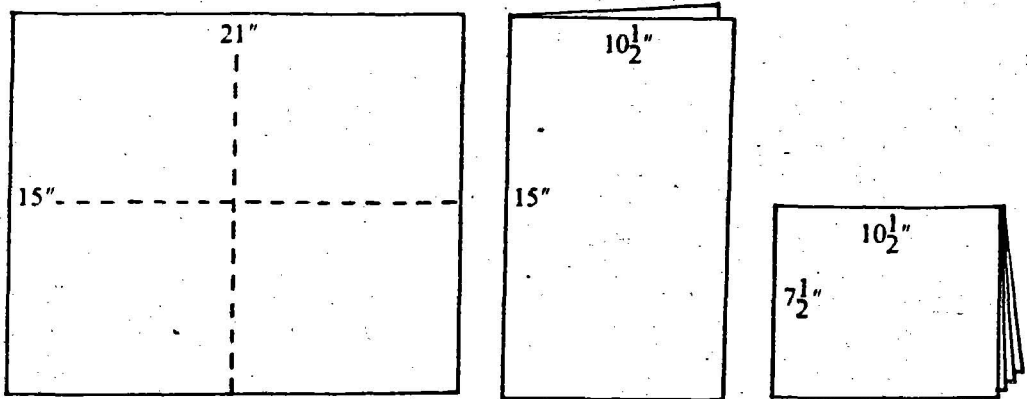
ซึ่งกระดาษดังกล่าวจะถูกนำมาตัดให้เป็นขนาดต่าง ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับขนาดของ
แท่นพิมพ์ในลักษณะดังต่อไปนี้

1.กระดาษขนาด 31x43 นิ้ว เมื่อนำมาตัดจะได้ขนาดดังนี้

ขนาดโดยประมาณ	ชื่อขนาด
31 x 43	ตัด 1
21 x 31	ตัด 2
15 x 21	ตัด 4

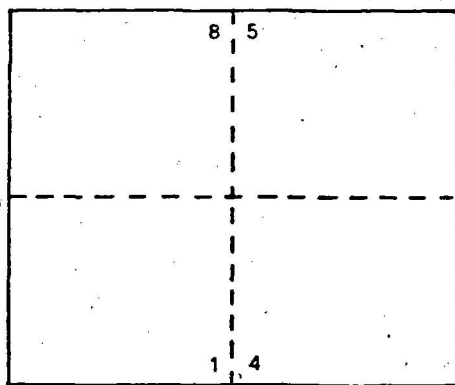
ขนาดของกระดาษดังกล่าวเหมาะที่จะนำมาพิมพ์เป็นภาพโฆษณา (poster) ได้ดีแต่ถ้านำมาพิมพ์หนังสือเล่มนิยมที่จะนำกระดาษขนาดตัด 4 หรือขนาด 15x21 นิ้ว มาใช้โดยถือว่าเป็นกระดาษ 1 หน้ายก

เมื่อนำกระดาษหนึ่งยกมาพับตัดสองครั้งก็จะได้ขนาดประมาณ $7 \frac{1}{2} \times 10 \frac{1}{2}$ นิ้ว จำนวน 8 หน้าซึ่งจะเรียกว่าเป็นหนังสือขนาด 8 หน้ายก

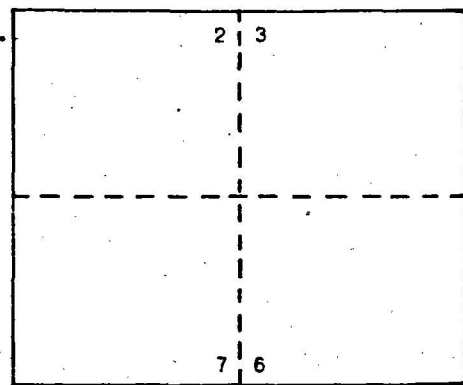

การพับกระดาษขนาด 8 หน้ายก

ตำแหน่งของหน้าต่างๆ ในหนังสือมีดังนี้

หน้าแรก

หน้าหลัง

ถ้ากระดาษหนึ่งยกมาพับฉาก 3 ครั้งก็จะได้ขนาด $5 \frac{1}{4} \times 7 \frac{1}{2}$ นิ้ว จำนวน 16 หน้าซึ่งเรียกว่าขนาด 16 หน้ายก

2. กระดาษขนาด 24×25 นิ้ว เหมาะที่จะนำมาตัดให้เป็นกระดาษขนาดมาตรฐาน (ISO) หรือชุด A ได้แก่ขนาด A4 ($8 \frac{1}{2} \times 11 \frac{3}{4}$) นิ้ว หรือ (210×297 มม.) และขนาด A5 ($5 \frac{3}{4} \times 8 \frac{1}{4}$) นิ้วหรือ (146×210 มม.) ซึ่งจะพบว่ามีขนาดรูปเล่มไม่ตรงกับกระดาษขนาด 31×43 นิ้ว

ขนาดความหนาของหนังสือตามปริมาณกระดาษเรียกตามภาษาธุรกิจการพิมพ์ว่า "ยก" กระดาษ 1 ยกคือปริมาณกระดาษ $\frac{1}{4}$ ของแผ่นใหญ่ คำว่าแผ่นใหญ่ดังที่กล่าวมาแล้วคือ กระดาษขนาด 31×43 นิ้ว และขนาด 24×35 นิ้ว

ดังนั้นกระดาษแผ่นใหญ่แผ่นหนึ่งจะเป็นปริมาณกระดาษ 4 ยก กระดาษในท้องตลาดทั่ว ๆ ไปจะขายเป็นม้วนหรือเรียกว่า ลูก ปริมาณกระดาษหน้าหนึ่ง 30 กิโลกรัม เรียกว่า 1 รีม

1 รีม มีกระดาษ 500 แผ่น

1 รีม ปริมาณกระดาษ 2000 ยก

การคำนวณกระดาษใช้สูตรดังนี้

รีม จำนวน x จำนวนแผ่น

2000

ชนิดของกระดาษ

กระดาษที่ผลิตขึ้นมาเพื่อใช้งานเขียนและพิมพ์นั้นมีชื่อเรียกแตกต่างกันตามชนิดของ กระดาษ ดังนี้

1. กระดาษปฐพี (newsprint) เป็นกระดาษที่ทำจากเยื่อไม้ราคาถูกแต่มีคุณภาพต่ำ มักเก็บไว้ไม่ได้นานเพราะถ้าเก็บไว้นานจะกรอบแดง กระดาษชนิดนี้ นิยมใช้พิมพ์หนังสือพิมพ์รายวัน นิตยสารราคาถูก หรือใช้พิมพ์งานที่ไม่ต้องการความปราณีต

2.กระดาษปอนด์ (pound) เป็นกระดาษที่มีคุณภาพสูง ทำจากเยื่อผ้า
ขี้วัวพอกได้ขาวเป็นพิเศษมีราคาสูงมักจะใช้ในงานพิมพ์ที่ต้องการความปราณีต หรือ
งานพิมพ์ที่ต้องการคุณภาพสูง เช่น ประกาศนียบัตร ธนบัตร หัวจดหมาย เป็นต้น

3.กระดาษฟอกขาวหรือกระดาษปอนด์ขาว (wood free paper)
เป็นกระดาษที่ทำจากเยื่อกระดาษเคมีซึ่งพอกให้ขาวเป็นกระดาษที่มีราคา และ
คุณภาพปานกลาง เหมาะสำหรับใช้ในงานเขียนและงานพิมพ์โดยทั่วไป

4.กระดาษอาร์ต (art coted paper) เป็นกระดาษที่มีการเคลือบ
ผิวหน้าด้วยวัตถุบางอย่างเพื่อให้มีผิวเรียบเป็นมัน เพื่อใช้พิมพ์ภาพให้สวยงาม

5.กระดาษเล็ดเชอร์ (ledyer paper) เป็นกระดาษที่ทำจากเยื่อไม้
เยื่อเคมี และเยื่อผ้าขี้วัวผสมกันทำให้มีคุณภาพดี จัดเป็นกระดาษที่มีคุณภาพสูง เหนียว
และทนทานดีเหมาะแก่การเขียนด้วยปากกาหมึกซึม นิยมนำมาใช้ทำสมุดบัญชีหรืองาน
พิมพ์ที่ต้องการคุณภาพสูง

6.กระดาษโปสเตอร์ (poster paper) เป็นกระดาษปอนด์ขาวที่มีความ
มันเรียบหน้าเดียว อีกหน้าบ่งให้หยาบไว้เหมาะสำหรับใช้เขียนประกาศโฆษณา

7.กระดาษพาสเมนท์ (parchment paper) เป็นกระดาษที่ทำเลียนแบบ
แผ่นหนังพอกโดยใช้เยื่อกระดาษที่ทำจากแผ่นหนังพอกแล้ว มักใช้ในงานพิมพ์ที่เป็น
เอกสารสำคัญ

8.กระดาษแอร์เมิ้ลหรือกระดาษผิวหัวหอม (onion skin) ทำด้วย
เยื่อเคมีให้มีแผ่นบาง ใช้เป็นกระดาษเขียนจดหมายสำหรับส่งทางแอร์เมิ้ล หรือ
ใช้พิมพ์เป็นใบปะหน้าหนังสือที่มีภาพสี และใช้ในการพิมพ์แบบที่ต้องการสำเนา
หลาย ๆ แผ่น

9.กระดาษปก (cover paper) เป็นกระดาษปอนด์ขาวที่มีความหนา
และเหนียวทนทานเป็นพิเศษ เหมาะสำหรับใช้พิมพ์หนังสือประเภทปกอ่อน

10.กระดาษแข็ง (hard paper) เป็นกระดาษที่ใช้ทำปกแข็งของหนังสือหรือสมุดปกแข็ง มักมีสีน้ำตาล สีเทา เนื้อหยาบ มีความหนาบางหลายขนาด เมื่อนำมาทำปกจะต้องใช้กระดาษหรือวัสดุอื่นหุ้มเสียก่อนเพื่อความสวยงาม

การเลือกใช้กระดาษในงานพิมพ์

ในการผลิตหนังสือและสิ่งพิมพ์ผู้จัดพิมพ์จำเป็นต้องเลือกใช้กระดาษที่จะนำมาใช้ในงานพิมพ์ของตน ในการพิจารณาเลือกใช้กระดาษในงานพิมพ์นั้นควรคำนึงถึงประเด็น ต่อไปนี้

1.วัตถุประสงค์ของสิ่งพิมพ์ ถ้างานพิมพ์นั้นเป็นหนังสือที่ต้องใช้ค้นคว้าบ่อย ๆ และใช้เป็นเวลาานควรจะใช้กระดาษที่มีคุณภาพดี เช่น กระดาษปอนด์ ถ้างานพิมพ์นั้นประกอบด้วยภาพถ่ายมากกว่าตัวพิมพ์ก็ควรใช้กระดาษอาร์ต เพราะจะสามารถพิมพ์ภาพได้สวยงามการพิมพ์ปกหนังสือควรจะใช้กระดาษหนาและเหนียว ส่วนหนังสือที่ใช้อ่านอย่างฉาบฉวยหรือต้องการให้ราคาถูกควรใช้กระดาษปรู๊ฟ

2.ราคาของกระดาษ ถ้าพิมพ์จำนวนน้อยอาจไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงราคาของกระดาษก็ได้ เพราะราคาของกระดาษจะแตกต่างกันไม่มาก แต่ถ้าต้องการพิมพ์จำนวนมากก็ควรจะต้องพิจารณาถึงราคาของกระดาษด้วย

3.คุณภาพของกระดาษ ควรจะพิจารณาในเรื่องต่อไปนี้

3.1 ความเหมาะสมต่อการพิมพ์ เช่น เหนียว ไม่สะท้อนแสงหมึก
ดูดหมึกได้ดี

3.2 หาซื้อได้ง่าย เพื่อใช้กระดาษนั้นตีพิมพ์งานพิมพ์และกระดาษหมด แต่งานพิมพ์ยังไม่เสร็จ ต้องใช้กระดาษชนิดเดียวกันนั้นพิมพ์อีกก็สามารถหาได้ทันที โดยที่กระดาษนั้นมีคุณภาพเหมือนเดิมทุกอย่าง

3.3 เหมาะแก่ระบบการพิมพ์ กระดาษแต่ละชนิดอาจจะผลิตออกมา
เพื่อใช้ในการพิมพ์ในระบบใดระบบหนึ่งโดยเฉพาะ จะนำไปใช้กับงานพิมพ์
ระบบอื่น ๆ ไม่ได้จึงควรเลือกใช้กระดาษที่เหมาะสมกับงานพิมพ์ในระบบนั้น ๆ เท่านั้น

3.4 พื้นผิวของกระดาษ กระดาษที่ใช้ในการตีพิมพ์ควรมีพื้นผิวเรียบ
ละเอียด ผิวมันหรือผิวหยาบแล้วแต่กรณี ในงานพิมพ์หนังสือเล่มที่มีตัวพิมพ์เป็น
ส่วนใหญ่ควรใช้กระดาษที่มีผิวเรียบละเอียด ส่วนการพิมพ์ภาพถ่ายควรใช้
กระดาษมัน เป็นต้น

3.5 ความเหนียวของกระดาษ ถ้าพิมพ์ปกค้ำรา แผนที่ หรือปกหนังสือ
ควรใช้กระดาษหนา เหนียว คงทนถาวร

3.6 ความทึบแสงของกระดาษ กระดาษที่ใช้ในงานพิมพ์หนังสือโดย
ทั่วไปจะไม่บางใสจนมองเห็นภาพด้านหลังทะลุมาด้านหน้าได้ คือ ต้องมีความทึบ
พอสมควร ถ้ามองเห็นภาพ หรือตัวอักษรพิมพ์ทะลุมาด้านหน้าก็ไม่ควรใช้
พิมพ์ 2 หน้า เพราะจะทำให้หน้าพิมพ์แต่ละหน้าอ่านยาก

3.8 น้ำหนักของกระดาษ น้ำหนักของกระดาษจะมีผลในด้านการขนส่ง
สิ่งพิมพ์ ผู้จัดพิมพ์จึงควรพิจารณาว่าควรจะคำนึงถึงน้ำหนักของกระดาษหรือไม่

3.9 ขนาดของกระดาษ กระดาษที่มีจำหน่ายในประเทศไทยโดย
มากมีขนาดมาตรฐาน 31x43 นิ้ว ในการพิมพ์หนังสือไม่ควรส่งกระดาษขนาด
พิเศษมาใช้แต่ควรตัดกระดาษขนาดมาตรฐานนี้ให้พอเหมาะกับงานพิมพ์ โดยการ
ออกแบบสิ่งพิมพ์ให้เหมาะกับกระดาษ และในการตัดกระดาษนี้ไม่ควรจะเหลือ
เศษ เพราะจะช่วยประหยัดกระดาษได้มาก

การออกแบบและการจัดรูปเล่ม

ความเป็นมาในการออกแบบและจัดรูปเล่ม

วิวัฒนาการในการจัดรูปเล่มหนังสือ นั้น อาจกล่าวได้ว่าเกิดจากการ

เปลี่ยนแปลงลักษณะของหนังสือ ตามความจำเป็นในแต่ละยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการพิมพ์หนังสือในสมัยแรก านิยมพิมพ์เป็นแผ่น ๆ และเป็นม้วน ดังตัวอย่าง การพิมพ์หนังสือวัชรสูตรของจีนซึ่งถือว่าเป็นการพิมพ์เป็นครั้งแรกก็พิมพ์ในลักษณะที่เป็นม้วน ต่อมาพบว่ารูปเล่มของหนังสือที่เป็นม้วนนั้นมีความยุ่งยากต่อการที่จะค้นหาเนื้อหาที่อยู่ในตอนกลาง ๆ ม้วน ผู้จัดพิมพ์ชาวจีนจึงได้คิดวิธีการพับกระดาษที่พิมพ์แล้วกลับมา ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายหีบเพลงชัก (หรือเช่นเดียวกับลักษณะสมุดข่อยโบราณของไทย) ทำให้การเปิดค้นคว้าตอนใดตอนหนึ่งกระทำได้ง่ายขึ้น

ในปี ค.ศ. 1116 ชาวจีนได้รู้จักการเย็บหนังสือด้วยเชือกทางด้านข้างของหนังสือซึ่งกลายเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดรูปเล่มหนังสือ

ต่อมาความเจริญด้านการพิมพ์ได้แพร่หลายไปสู่ทวีปยุโรปทำให้มีการพัฒนารูปแบบของการจัดรูปเล่มหนังสือจนมีลักษณะรูปเล่มใกล้เคียงกับหนังสือในปัจจุบัน แต่ในด้านศิลปะการออกแบบจัดหน้าหนังสือนั้นยังไม่สู้จะพิถีพิถันมากนักโดยขอให้มีเพียงตัวหนังสือก็ถือว่าเป็นหนังสือแล้ว จนปี ค.ศ. 1888 William Morris ได้จัดตั้งสำนักพิมพ์ขึ้นในประเทศอังกฤษโดยยึดเอาความสำคัญของการออกแบบรูปเล่มหนังสือในการจัดพิมพ์ว่า เป็นศิลปะที่ต้องจัดทำด้วยความประณีตรอบคอบจึงทำให้ผู้จัดพิมพ์หนังสือต่าง ๆหันมาให้ความสำคัญต่อการออกแบบหนังสือยิ่งขึ้น และทำให้ศิลปะการพิมพ์หนังสือพัฒนากว้างขวางยิ่งขึ้นจนถึงปัจจุบัน

องค์ประกอบที่มีผลต่อการออกแบบรูปเล่มหนังสือ

งานการแบ่งประเภทของหนังสือนั้นสามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะได้แก่

1. แบ่งตามลักษณะเนื้อหาของหนังสือ ได้แก่

1.1 หนังสือที่ออกตามกำหนดเวลา

- หนังสือพิมพ์ (news)
- วารสาร (magazine)

1.2 หนังสือเล่ม

- คาราวีเรียน (text)
- วรรณกรรม (literature)
- สารคดีวิชาการ (feature)

1.3 พจนานุกรม (dictionary)

2. แบ่งตามลักษณะวัยผู้อ่าน เช่น หนังสือสำหรับเด็ก หนังสือสำหรับเด็กวัยรุ่น หนังสือสำหรับวัยผู้ใหญ่ เป็นต้น

3. แบ่งตามเพศของผู้อ่าน เช่น หนังสือสำหรับผู้หญิง หนังสือสำหรับผู้ชาย หนังสือประเภทดังกล่าวจะสังเกตเห็นได้ว่ามีรูปแบบและลักษณะที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ปัจจัยที่มีผลต่อการออกแบบและจัดรูปแบบให้มียุคสมัยต่างกันนี้มีอยู่

2 องค์ประกอบ ได้แก่

- ก. ปัจจัยด้านความงาม (beauty) และการรับรู้ (perception) ของมนุษย์
- ข. ปัจจัยด้านประโยชน์ใช้สอย (function)

ก. ปัจจัยด้านความงามและการรับรู้ของมนุษย์

โดยหลักของการรับรู้ของมนุษย์ในแต่ละเพศ แต่ละวัย แต่ละระดับการศึกษา ย่อมมีการรับรู้ทางความงามแตกต่างกัน เช่น เด็กเล็กๆ ชอบสีสดใส แต่พอโตเป็นผู้ใหญ่จะหันมาชอบสีที่คล้ำหม่นลง เป็นต้น เด็ก ๆ อาจชอบรูปภาพง่ายๆ แบบการ์ตูน แต่ผู้ใหญ่จะชอบรูปภาพที่มีรายละเอียด เช่น ภาพถ่าย ดังนั้นผู้พิมพ์หนังสือจึงจำเป็นต้องออกแบบหนังสือให้เหมาะสมกับความสนใจของผู้อ่านหรือกลุ่มเป้าหมายของหนังสือเป็นสำคัญ

ข. ปัจจัยด้านประโยชน์ใช้สอย

หนังสือที่มีลักษณะต่างกัน เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน กับวารสารรายเดือนย่อมสนองต่อความต้องการในการอ่านของผู้อ่านต่างกันและ ย่อมส่งผลต่อรูปแบบของหนังสือ

พิมพ์นั้น ๆ ให้แตกต่างกันด้วย หนังสือพิมพ์รายวันจะมีค่าต่อผู้อ่านเพียงวันเดียว เมื่อพ้นวันนั้นไปแล้วหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นย่อมจะไม่มีค่า

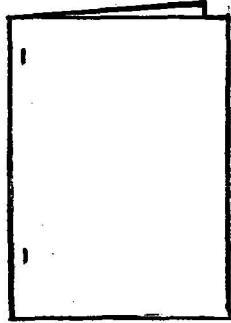
ดังนั้นรูปเล่มของหนังสือพิมพ์รายวัน จึงไม่จำเป็นจะต้องประณีตถาวร เช่น การใช้กระดาษแผ่นใหญ่ทำเล่มโดยไม่จำเป็นต้องเย็บและมีปก แต่สำหรับวารสาร รายเดือนย่อมมีค่าต่อผู้อ่านเป็นเวลานานถึงหนึ่งเดือน ก่อนที่วารสารฉบับใหม่จะมาทดแทนดังนั้นรูปเล่มของวารสารรายเดือนย่อมมีความถาวร และประณีตกว่าหนังสือ ตำราวิชาการกับหนังสือพิมพ์รายวัน เช่น มีขนาดเล็กกว่ามีปกที่งดงามกว่า และมีการเย็บเล่มเป็นต้น หรือในกรณีระหว่างหนังสือตำราวิชาการกับ หนังสือพจนานุกรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการใช้ต่างกันก็ย่อมมีผลต่อการออกแบบและจัดรูปเล่มของหนังสือ ต่างกันด้วย โดยหนังสือตำรานั้นผู้อ่านจำเป็นจะต้องอ่านโดยละเอียดตั้งแต่หน้าแรก จนถึงหน้าสุดท้ายตามลำดับ การออกแบบตัวหนังสือหรือภาพประกอบจำเป็นจะต้องจัดทำมีลักษณะที่อ่านได้ง่าย (legibility) แต่ในกรณีของพจนานุกรม หรือ (dictionary) นั้นผู้อ่านไม่จำเป็นต้องอ่านทุกหน้าแต่จะมุ่งอ่านเฉพาะคำศัพท์ที่ต้องการศึกษาค้นคว้า ดังนั้นการออกแบบตัวหนังสือสำหรับหนังสือพจนานุกรมจึงอาจใช้ตัวเล็ก ๆ เพื่อบรรจุคำจำนวนมาก ๆ ได้

นอกจากนี้ปัจจัยด้านประโยชน์ใช้สอยยังมีผลกระทบต่อวัสดุที่ใช้ในการพิมพ์ อีกด้วยเช่นวารสารเป็นหนังสือที่มีอายุการอ่านสั้น ไม่จำเป็นต้องเก็บรักษาไว้นาน ๆ ดังนั้นกระดาษที่ใช้จึงเป็นกระดาษชนิดราคาถูก เช่น กระดาษบรื๊พ หนังสือตำรา เป็นหนังสือที่ผู้อ่านย่อมเก็บรักษาไว้เป็นเวลานาน กระดาษที่ใช้จึงควรรักษากระดาษ ชนิดดี เช่น กระดาษปอนด์ หรือ กระดาษอาร์ต

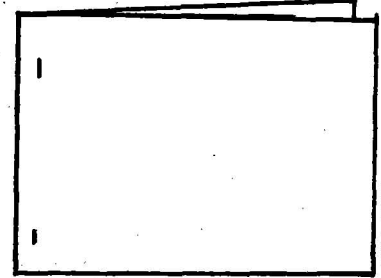
การจัดรูปเล่ม

1. รูปร่างของเล่มหนังสือ (shape of book)

หนังสือโดยปกติมักจะมีรูปร่างมาตรฐานเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยอาจเป็น
สี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวตั้ง (uplong) หรือสี่เหลี่ยมผืนผ้าแนวนอน (oplong)

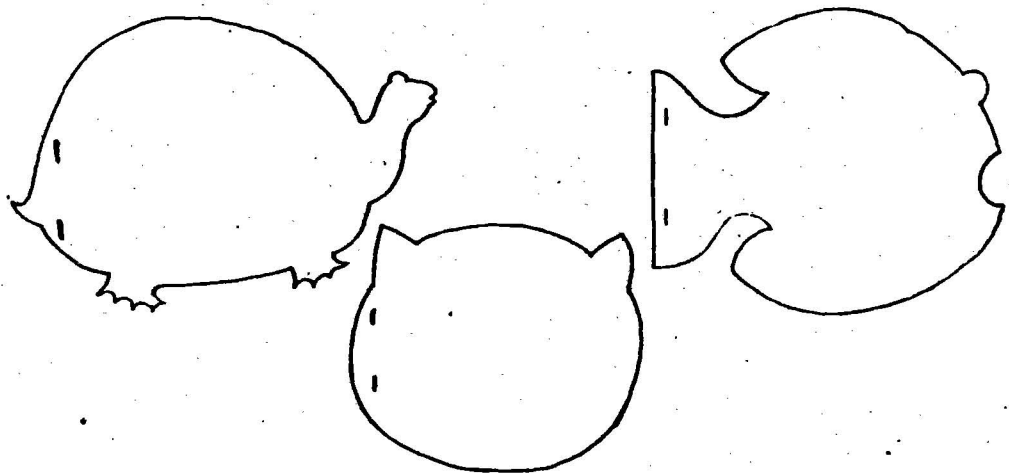
หนังสือ (uplong)

หนังสือแบบ (oplong)

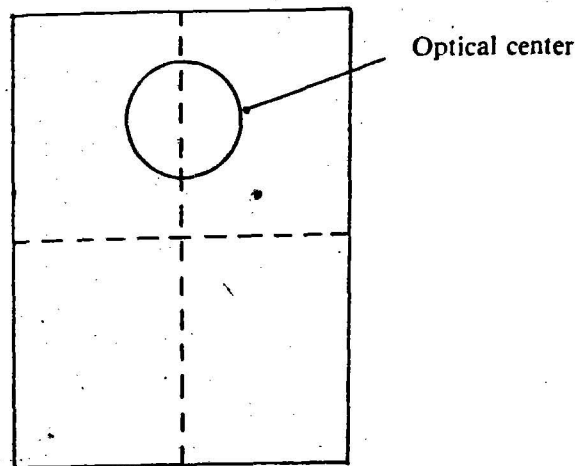
ถ้าหนังสือตามหลักการตัดกระดาษตามมาตรฐาน (ISO) หรือกระดาษชุด
A แล้ว สัดส่วนระหว่างด้านกว้างกับด้านยาวจะเป็นอัตราส่วน 1:2 หรือ 1:1.414
เสมอ

ในบางกรณีที่ต้องการความรู้สึกให้หนังสือน่าสนใจเป็นพิเศษ อาจใช้รูปร่าง
ของหนังสือเป็นรูปสี่เหลี่ยมจตุรัส หรือใช้เทคนิคตัดเป็นรูปนอก (out line) ของ
ภาพสัตว์ต่าง ๆ เช่น หนังสืออ่านสำหรับเด็กก็ได้

รูปร่างของหนังสือที่เป็นภาพสัตว์

สำหรับหนังสือหน้าเดียว ผู้อ่านจะมีความสนใจต่อสิ่งที่อยู่ด้านบนมากกว่าสิ่งที่อยู่ด้านล่าง เสมอ ดังตัวอย่างในการดูแลการแต่งกายของคน ผู้ดูมักจะทำให้ความสนใจต่อเครื่องแต่งกายส่วนบนมากกว่าส่วนล่าง ในกรณีของหนังสือหน้าหนังสือก็เช่นกันความสนใจของผู้อ่านจะอยู่บริเวณเหนือจุดกึ่งกลางหน้าขึ้นไปประมาณครึ่งหนึ่งซึ่ง เรียกว่าจุด (Center)

ดังนั้นในการกำหนดจุดที่ต้องการเน้นเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความสนใจเป็นพิเศษ จึงควรเน้นที่บริเวณจุด optical center เช่น ในการเขียนชื่อหัวหนังสือ หรือในงานโฆษณาที่จะให้ผลดีที่สุด เป็นต้น

ส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ

ในการกำหนดหน้าต่าง ๆ ของหนังสือ ถ้าเป็นหนังสือพิมพ์รายวันหรือวารสาร มักไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวในการกำหนดว่า หน้าต่าง ๆ จะต้องเป็นอย่างไร แต่สำหรับหนังสือเล่มพระภคตาราหรือวิชาการจะมีแบบแผนในการกำหนดหน้าต่าง ๆ ของหนังสือไว้ดังนี้

1. ใบบ่มปกนอก (book jacket) จะใช้ในกรณีที่เป็นหนังสือปกแข็งโดยใช้กระดาษอาร์ตพิมพ์ภาพ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน อย่างงดงาม

2.ปก (cover) จะมีทั้งปกแข็งและปกอ่อน ถ้าเป็นปกอ่อนมักทำด้วยกระดาษดีเป็นพิเศษทำหน้าที่รักษาตัวเล่มหนังสือ และบอกรายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือและบอกรายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือปกหน้า และถ้าหนังสือนั้นมีความหนาจาก ก็อาจพิมพ์ชื่อหนังสือ และชื่อผู้เขียนไว้ที่สันปก

3.กระดาษปิดปกด้านหลัง (end paper) และกระดาษรองปก (fly leaf) เป็นกระดาษชั้นเดียวกันพับครึ่ง มีเฉพาะในหนังสือปกแข็งเท่านั้น

4.ปกใน (title page) เป็นปกกระดาษธรรมดาสำหรับพิมพ์ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง วุฒิ และแหล่งที่มาของหนังสือ

5.หน้าแสดงลิขสิทธิ์ (copyright page) จะพิมพ์ที่ด้านหลังของปกใน เพื่อแจ้งให้ทราบครั้งที่พิมพ์ ปีที่พิมพ์ เจ้าของลิขสิทธิ์ ชื่อโรงพิมพ์ จำนวนพิมพ์ ในปัจจุบันนิยมแจ้งถึงบัตรรายการสำหรับห้องสมุดด้วย

6.หน้าอุทิศ (dedication page) เป็นหน้าที่อยู่ถัดจากหน้าแสดงลิขสิทธิ์ เพื่ออุทิศความดีของหนังสือให้แก่ผู้มีพระคุณ โดยจะต้องไม่มีรายละเอียดอื่นมาปะปน และด้านหลังจะต้องปล่อยว่าง

7.หน้าคำนิยม (forward) เป็นหน้าที่ผู้อื่นซึ่งมักเป็นผู้ที่ยอมรับกันในสาขาวิชานั้น ๆ เขียนยกย่องชมเชยหนังสือ

8.คำนำ (preface) สำหรับผู้เขียนแสดงจุดมุ่งหมายในการเขียนหนังสือ หรือเรียบเรียงหนังสือฉบับนั้น รวมทั้งแสดงความขอบคุณต่อผู้ที่มีส่วนช่วยให้หนังสือนี้สำเร็จลงได้หรือที่เรียกว่า กิตติกรรมประกาศ (acknowledgement)

9.สารบัญ (table of content) เพื่อแสดงหัวข้อของเนื้อหาทั้งหมด ว่าอยู่ในหน้าที่เท่าใด เพื่อให้ผู้อ่านสะดวกต่อการค้นหา

10.สารบัญภาพ (table of illustration) สำหรับหนังสือที่มีรูปภาพ ประกอบได้แก่ ภาพวาด ภาพถ่าย แผนภูมิ ตารางต่างๆ ประกอบจำนวนมาก

จำเป็นจะต้องมีสารบัญแสดงว่าภาพอยู่ในหน้าที่เท่าใด เพื่อสะดวกต่อการค้นหา
สำหรับผู้อ่าน

11. ใบแก้คำผิด (errate)

12. เนื้อหาภายในเล่ม (content) เป็นการบรรจุเนื้อหาและภาพ
ประกอบทั้งหมดเป็นส่วนใหญ่ งานการบรรจุเนื้อหาควรมีเอกภาพ (unity) เช่น
ใช้ตัวอักษรแบบเดียวกันทั้งเล่ม เฉพาะกรณีหัวข้อหรือข้อความที่ต้องการเน้นจึงอาจ
ใช้ตัวใหญ่ ตัวเอน หรือการขีดเส้นใต้ข้อความ สำหรับการพิมพ์หัวข้อควรเว้น
บรรทัดให้ห่างจากบรรทัดบนให้มากเป็นพิเศษเพื่อจะทำให้ผู้อ่านสะดุดตาว่าเป็นการ
ขึ้นหัวข้อใหม่ เป็นต้น

13. บรรณานุกรม (bibliography) เป็นการแสดงรายชื่อหนังสือที่ใช้
อ้างอิงในการเขียน หรือเรียบเรียงหนังสือนั้นๆ

14. คัดชี (index) แสดงถึงคำสำคัญในหนังสือเล่มนั้นว่า อยู่หน้าที่เท่าใด
ตามลำดับตัวอักษร เพื่อสะดวกต่อผู้อ่านในการค้นคว้าเฉพาะคำ

15. ภาคผนวก (appendix) เป็นส่วนที่ใช้แสดงรายละเอียดเพิ่มเติมจาก
เนื้อหาเพื่อประโยชน์ต่อผู้อ่านที่ต้องการศึกษาแหล่งข้อมูล

เมื่อทราบส่วนต่าง ๆ ของหนังสือที่เป็นเล่ม (ยกเว้นหนังสือพิมพ์ หรือ
วารสาร หนังสือพอกเก็ตบุค) แล้วนั้นจะมีส่วนต่าง ๆ ที่กำหนดค่อนข้างแน่นอน และ
ไม่ว่าจะเป็นหนังสือประเภทใดนั้นจะต้องมีขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอนการออกแบบจัดวางหน้า

เมื่อผู้จัดพิมพ์ได้รับต้นฉบับ (manuscript) จากผู้เขียนครบตามจำนวนที่
จะจัดพิมพ์แล้ว จะต้องผ่านขั้นตอนในการดำเนินการพิมพ์ดังต่อไปนี้

1. การทำต้นร่าง (dummy)

2. การกำหนดตำแหน่งพื้นที่ของต้นฉบับ (lay out)

3. การทำต้นฉบับที่สมบูรณ์ (art work)

1. การทำต้นร่าง (dummy)

คำว่า dummy เป็นทั้งนามและกริยาเป็นลักษณะการจัดหน้าของหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร วารสาร ทั้งฉบับ คือ มีแผ่นผังกว้างหรือคล้ายกับแผ่นที่ซึ่งก่อนที่จะจัดหน้าก็ต้องกำหนดว่าสิ่งใด หรือ องค์ประกอบต่าง ๆ จะวางไว้ส่วนใดของหน้ามีรูปร่างอย่างไร ขนาดเท่าใดอักษรแบบใด ความกว้างของภาพหรือการเดินเรื่องต่อไปสู่คอลัมน์ใด เป็นต้น หมายถึง เมื่อผู้จัดพิมพ์ได้เนื้อหาต้นฉบับมาครบเรียบร้อยแล้วก็จะคำนวณดูว่าจำนวนเนื้อหาของต้นฉบับทั้งหมด จะนำมาพิมพ์เป็นหนังสือได้จำนวนทั้งสิ้นกี่หน้า ซึ่งการคำนวณนี้อาจให้วิธีนับจำนวนตัวอักษร (character count) ถ้ามีข้อความที่ไม่ยาวนานนัก หรือลองสุ่มหน้าต้นฉบับหนึ่งหน้ามาทดลองเรียงพิมพ์ก็จะทราบว่าจะ เป็นหนังสือจริง กี่หน้า จะทำให้สามารถคำนวณหน้าในการพิมพ์ทั้งหมดได้

เมื่อทราบจำนวนหน้าก็จะทำให้ทราบว่าต่อไปว่า จะต้องใช้กระดาษกี่ยกต่อหนึ่ง เล่มซึ่งช่วยให้ผู้พิมพ์สามารถกำหนดหน้าต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมลงตัวในการพิมพ์ จากนั้นก็กระดาษเปล่าโดยอาจใช้กระดาษบุรูปมาตัดเท่ากับขนาดของหนังสือที่จะใช้พิมพ์จริง ๆ โดยให้มีจำนวนหน้าเท่ากับที่ได้คำนวณไว้แล้วเขียนเล่มสำหรับใช้ในการกำหนดว่า หน้าใดจะเป็นเนื้อหาตอนใดนั่นเอง

2. การกำหนดตำแหน่งพื้นที่ของต้นฉบับ (lay out)

การทำ lay out หมายถึง การกำหนดตำแหน่งพื้นที่ของหนังสือในแต่ละหน้าว่าจะประกอบด้วยอะไรบ้างซึ่งอาจเป็นตัวเรียงอักษร (type setting) หรือภาพประกอบ (illustration) จะอยู่ในบริเวณใดจึงจะเกิดความเหมาะสมงดงาม และ ได้รับความสนใจของผู้อ่านอย่างมีประสิทธิภาพ

หลังจากที่ผู้จัดพิมพ์ได้จัดทำ dummy เพื่อกำหนดหน้าต่างๆ แล้วก็จะนำ
นั้นมาพิจารณาออกแบบทีละหน้า เพื่อกำหนดตำแหน่งให้สมบูรณ์ในขนาดกระดาษที่
เท่ากับต้นฉบับซึ่งจะพิมพ์จริง

ในการทำ lay out โดยทั่วไปจะมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อจัดลำดับหน้าของสิ่งพิมพ์กำหนดการวางภาพ ตัวอักษร ตลอดจนองค์ประกอบอื่น ๆ ในแต่ละหน้าว่าส่วนใดควรจัดวาง ณ ตำแหน่งใดของหน้ากระดาษ
2. เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่านสิ่งพิมพ์ที่มีการจัดหน้าดีจะช่วยให้สะดวกตา
เร้าอารมณ์ จูงใจ และมีเอกภาพ
3. เพื่อให้ผู้อ่านติดตามอ่าน การกำหนดรูปแบบ ขนาดของตัวพิมพ์ ตลอดจน
การวางตำแหน่งของภาพ ช่องว่างที่เหมาะสมและถูกต้องจะช่วยให้สิ่งพิมพ์นั้น อ่าน
ง่ายยิ่งขึ้น
4. เพื่อสร้างลักษณะ เฉพาะให้กับสิ่งพิมพ์นั้น ๆ สิ่งพิมพ์แต่ละชนิดจะมีลักษณะ
เฉพาะอย่างในตัวของมันเอง กำหนดรูปแบบและลักษณะต่าง ๆ ในหน้าสิ่งพิมพ์แต่ละ
ชนิดจะเป็นเครื่องบอกถึงประเภทของสิ่งพิมพ์นั้นไปในตัวว่าเป็นหนังสือ วารสาร
หนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์ประเภทใด
5. เพื่อให้ช่างเรียงพิมพ์ ช่างเข้าหน้า ช่างแท่น (ช่างพิมพ์) ช่างทำแม่พิมพ์
ช่างประกอบเล่ม สามารถดำเนินการผลิตหนังสือได้ตามวัตถุประสงค์ของผู้จัดพิมพ์
องค์ประกอบในการจัดหน้า

ในการจัดหน้าของสิ่งพิมพ์แต่ละประเภทมีองค์ประกอบหลายอย่าง องค์ประกอบ
แต่ละอย่างมีความสำคัญในตัวของมันเองและอาจเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอื่น ๆ
ด้วย โดยลักษณะรวม ๆ ของสิ่งพิมพ์แล้ว องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดหน้าคือส่วนที่
เกี่ยวกับชื่อเรื่อง เนื้อเรื่อง ภาพประกอบ และการบรรยายภาพ

1. ชื่อเรื่องหรือหัวเรื่อง ชื่อเรื่องหรือหัวเรื่อง เป็นสิ่งแรกที่ผู้อ่านจะเห็น ก่อนที่จะอ่านเนื้อเรื่องในการจัดหน้าจึงควรกำหนดตำแหน่งของชื่อเรื่องหรือหัวเรื่อง ให้อยู่ในตำแหน่งที่เด่นและอ่านได้สะดวก

การกำหนดแบบและขนาดของตัวอักษรในส่วนที่เป็นชื่อเรื่อง หรือหัวเรื่องใน หนังสือควรกำหนดให้เป็นแบบและขนาดเดียวกันตลอดทั้งเล่ม สำหรับสิ่งพิมพ์ประเภท อื่น ๆ ควรพิจารณาตามความเหมาะสม

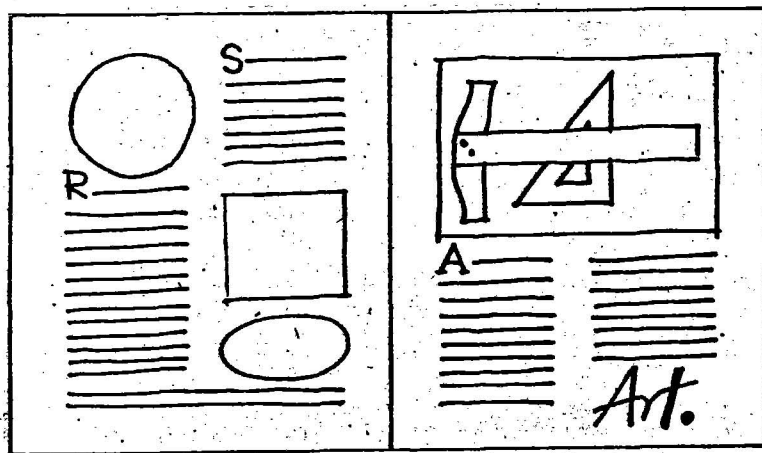
2. เนื้อเรื่อง การจัดหน้าในเนื้อเรื่องควรจัดให้ได้สัดส่วนที่ดีและอ่านได้ สะดวกจึงไม่ควรจัดให้มีองค์ประกอบอื่นมากีดขวางสายตาของผู้อ่านในขณะที่อ่าน เช่น ไม่ควรเอาภาพหรือสิ่งอื่นมาวางคั่นเนื้อเรื่อง ถ้าจำเป็นจะต้องมีควรให้จบบย่อหน้า หรือจบเนื้อความในประเด็นนั้น ๆ เสียก่อน

การกำหนดแบบและขนาดของตัวอักษรในส่วนที่เป็นเนื้อเรื่องควรรีบบ และ ขนาดที่เหมาะสมและสะดวกต่อการอ่าน ในกรณีที่ต้องใช้ตัวอักษรต่างขนาดกันก็ควร จะเป็นตัวอักษรที่อยู่ในครอบครัวของตัวพิมพ์เดียวกัน

3. ภาพประกอบและคำบรรยายภาพ ภาพเป็นองค์ประกอบในการจัดหน้าที่ สะดุดตาผู้อ่านมากที่สุด การจัดภาพประกอบในหน้าพิมพ์ควรเป็นภาพที่ช่วยอธิบายเนื้อ เรื่องให้แจ่มชัดยิ่งขึ้น ในการจัดวางภาพประกอบต้องสามารถทำให้ผู้อ่านได้ดูภาพแต่ละ ภาพด้วยมิใช่เพียงแต่มองผ่าน ๆ ไปเท่านั้น และจะต้องไม่ทำให้กีดขวางสายตาของ ผู้อ่านในขณะที่อ่านเนื้อเรื่อง

สำหรับการบรรยายภาพขึ้นอยู่กับเนื้อเรื่องและภาพประกอบแต่ละภาพ ใน การจัดหน้าควรคำนึงถึงความเหมาะสมแต่ไม่ควรให้ส่วนที่เป็นภาพไปข่มเนื้อเรื่อง รูปร่างลักษณะของการบรรยายภาพควรจัดวางให้เอื้อต่อการกวาดสายตาของผู้อ่าน จากภาพมายังคำอธิบายโดยอัตโนมัติ ในหน้าที่มีทั้งภาพ และเรื่องควรจัดส่วน ที่เป็นคำบรรยายภาพให้อยู่ใกล้กับภาพ และให้อยู่ห่างจากเนื้อเรื่องมากกว่าบรรทัด ปกติของเนื้อเรื่อง

ข้อดีของการจัด lay out จะเป็นการช่วยให้การทําค้นฉบับที่สมบูรณ์ (art work) การทํางานได้ง่ายขึ้นเพราะ lay out เป็นการใช้ความคิดสร้างสรรค์ (creative) ในการนำมาประกอบให้เป็นหน้าหนังสือที่มีความงดงามลงตัวซึ่งจะช่วยให้ผู้ทําค้นฉบับจริง เกิดความรวดเร็วในการทำงานโดยไม่เสียเวลาลองผิดลองถูก ทั้งยังเป็นการประหยัดวัสดุในการทำงานอีกด้วย

ตัวอย่างการจัด lay out

3. การทําค้นฉบับที่สมบูรณ์

เป็นการพัฒนา lay out ลงบนกระดาษค้นฉบับซึ่งนิยมใช้กระดาษกราฟ เส้นสี่เหลี่ยมขนาดเท่ากับหน้าหนังสือที่จะใช้พิมพ์จริง สาเหตุที่นิยมสร้าง art work บนกระดาษกราฟเส้นสี่เหลี่ยม เนื่องจาก

ก. เส้นกราฟจะช่วยให้สะดวกต่อการปะติดตัวเรียงพิมพ์ให้ได้ระดับ และ มุมฉาก

ข. เส้นกราฟสี่เหลี่ยม เมื่อนำไปถ่ายฟิล์มจะไม่ติดแต่จะติดเฉพาะตัวเรียง พิมพ์ หรือรูปภาพประกอบที่มีสีดําเท่านั้น องค์ประกอบที่สำคัญในการจัดทํา

3.1 ตัวเรียงพิมพ์ (type setting) มีวิธีการเรียงพิมพ์ได้ 3 แบบ ได้แก่

3.1.1 การเรียงพิมพ์โดยวิธีมือ จากการใช้ช่างเรียงพิมพ์หยิบตัว
เลตเตอร์เพรสเป็นตัว ๆ มาเรียงพิมพ์เป็นประโยคเป็นบรรทัดเมื่อได้ครบหน้าก็จะ
พิมพ์บนกระดาษต้นฉบับด้วยวิธีนี้จะมีข้อเสียคือ การล่าช้า โดยต้นฉบับขนาด 8 หน้ายก
หนึ่งหน้าจะต้องใช้เวลาประมาณ 1 1/2 ชม. และตัวอักษรก็ไม่สู้จะคมชัดประณีต

3.1.2 การเรียงพิมพ์โดยเครื่อง compugraphic วิธีนี้เป็นที่นิยม
มากในการทำต้นฉบับเพื่อพิมพ์ในระบบออฟเซต เนื่องจากสามารถพิมพ์ได้รวดเร็ว
โดยเรียงพิมพ์ต้นฉบับ 8 หน้ายก หนึ่งหน้าจะใช้เวลาประมาณ 15-20 นาที และ
ตัวอักษรที่ได้จะมีความประณีตและความคมชัดมาก

3.1.3 ตัวอักษรลอก เป็นตัวพิมพ์บนกระดาษเมื่อต้องการตัวอักษร
ตัวใดก็วางกระดาษหนึ่งให้ตรงกับกระดาษต้นฉบับแล้วใช้ดินสอกดพิมพ์ตัวอักษรนั้น ตัวอักษร
นั้นก็จะไปติดบนกระดาษต้นฉบับตามต้องการ วิธีนี้มีความล่าช้ามากจึงเหมาะที่จะใช้
ในกรณีที่ต้องการใช้ตัวอักษรเป็นพิเศษในปริมาณไม่มากนัก

ตัวอักษรดังกล่าว จะต้องเรียงให้เป็นบรรทัดโดยเท่ากันทุกบรรทัดลงมา
โดยตลอดความกว้างของบรรทัดนั้นเรียก คอลัมน์ (column) ขนาดของคอลัมน์
เรียกว่า ไพกา (pica) ซึ่ง 1 นิ้วจะเท่ากับ 6 ไพกา, 1 ไพกาเท่ากับ 12 พอยท์
โดยทั่วไปหนังสือขนาด 8 หน้ายกจะมีเนื้อที่ประมาณ 32-34 ไพกา การเรียงพิมพ์
อาจทำเป็นคอลัมน์เดี่ยว หรือ 2 ถึง 3 คอลัมน์ก็ได้

หนังสือขนาด A4 จะมีเนื้อที่ประมาณ 38 ไพกา

ขนาดของตัวเรียงพิมพ์ที่นิยมมาใช้เรียงเพื่อเป็นเนื้อหาของหนังสือ (book face)
นิยมใช้ขนาด 18-21 พอยท์ในกรณีที่ต้องการเน้น ก็อาจใช้ตัวหน้าหรือตัวเอนพิเศษ
การตรวจแก้การเรียงพิมพ์

เมื่อช่างเรียงพิมพ์ได้เรียงตัวอักษรมาเรียบร้อยแล้ว อาจมีการผิดพลาดเกิด
ขึ้นได้ผู้เขียนหรือผู้จัดพิมพ์จะต้องตรวจแก้ไขให้มีความถูกต้องทั้งด้านภาษา และการ
แบ่งวรรคตอน ดังตัวอย่าง

เครื่องหมาย	ตัวอย่าง	ความหมาย
	หนังสือและการพิมพ์	ย่อหน้า
	หนังสือและการพิมพ์	เอาออก
	หนังสือและการพิมพ์	เลื่อนให้ชิดกัน
	หนังสือวารสารหนังสือพิมพ์	แทรก 1. เอ็ม, เว้นวรรค
	หนังสือและการพิมพ์	เลื่อนไปทางซ้าย
	หนังสือและการพิมพ์	เลื่อนไปทางขวา
	หนังสือและการพิมพ์	ไม่ขีดเปลี่ยนตัวใหม่
	หนังสือและการพิมพ์	สลับที่กัน
	หนังสือและการพิมพ์	ตรวจข้อความให้เดิมตามต้นฉบับ
	หนังสือและการพิมพ์	ผิดให้แก้ตามตัวอักษรที่กำลังแก้ไข
	หนังสือและการพิมพ์	ผิดพลาด เปลี่ยนตัวอักษรใหม่

การจัดตัวพิมพ์ในหน้าสิ่งพิมพ์

ในการออกแบบและจัดหน้าสิ่งพิมพ์นอกจากจะคำนึงองค์ประกอบด้านอื่น ๆ แล้วผู้ออกแบบและจัดหน้าจะต้องคำนึงถึงการประกอบตัวพิมพ์ในหน้าพิมพ์ด้วย เพราะสิ่งพิมพ์ส่วนใหญ่มักจะประกอบด้วยเนื้อเรื่องมากกว่าภาพประกอบ

การจัดตัวพิมพ์ในหน้าพิมพ์แต่ละหน้านั้น นอกจากจะคำนึงถึงแบบ และ ขนาดของตัวพิมพ์แล้วควรจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ด้วยคือ

1. การเว้นที่ว่างในบรรทัด (spacing) เป็นการเว้นที่ว่างระหว่าง คำข้อความ หรือประโยค การเว้นที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้อ่านเว้นระยะของ คำข้อความ หรือประโยคได้ถูกต้อง แต่การเว้นที่ว่างมากเกินไปหรือถี่เกินไป ก็จะเป็นการแย่งสายตาผู้อ่านไปจากตัวพิมพ์

2. การกำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัด (leading) คือ การเว้นที่ว่างระหว่างบรรทัดของตัวพิมพ์ การกำหนดระยะห่าง หรือเว้นที่ว่างระหว่างบรรทัดนั้นนอกจากจะทำให้ตัวพิมพ์เป็นระเบียบแล้ว ยังดึงดูด ยังทำให้ความสนใจของผู้อ่านติดอยู่กับตัวพิมพ์ตลอดไปถ้าเรียงพิมพ์บรรทัดชิดกันเกินไป ก็จะทำให้ตัวหนังสืออ่านยาก ถ้าห่างเกินไปก็จะทำให้หน้าพิมพ์เบาโหวงเหรงไป การกำหนดระยะบรรทัดนั้นจะให้ห่างมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับขนาดตัวพิมพ์ และความสะดวกในการอ่าน

3. การเว้นย่อหน้าและทิ้งท้าย (Indentation) คือการเว้นที่ว่างขาวในการย่อหน้าแต่ละวรรค และการเว้นที่ว่างขาวทิ้งท้ายตัวอักษร หรือตัวพิมพ์ในตำแหน่งของชื่อเรื่อง หัวข้อเรื่อง การเว้นที่ว่างขาวในลักษณะนี้เป็นการสร้างรูปแบบหน้าของสิ่งพิมพ์แต่ละหน้าให้เป็นแบบเดียวกันหรือต่างกัน

โดยปกติหนังสือเล่มที่เว้นที่ว่างย่อหน้าไว้ขนาดใด ย่อหน้าต่อไปในเล่มก็จะมีขนาดเดียวกัน การย่อหน้าหัวข้อเรื่องก็เช่นเดียวกัน หัวข้อใหญ่ทุกหัวข้อจะวางในระยะขนาดเดียวกัน หัวข้อย่อยของหัวข้อใหญ่แต่ละหัวข้อก็จะย่อหน้าระยะเท่ากัน การกระทำเช่นนี้จะทำให้การจัดวางหน้าของหนังสือมีลักษณะคงที่เป็นแบบเดียวกัน

ตัวอักษรหรือตัวพิมพ์ที่เรียงไว้เป็นหัวข้อเรื่องควรรีห่างจากบรรทัดบนและล่างมากกว่าบรรทัดปกติเล็กน้อย เพื่อให้หัวเรื่องเด่นชัดขึ้น

ข้อความในย่อหน้าที่ขึ้นเรื่องใหม่หรือขึ้นประเด็นใหม่ควรรยกเว้นระยะห่างจากบรรทัดสุดท้ายของย่อหน้าเดิมเล็กน้อย ทั้งนี้จะเป็นการบอกผู้อ่านให้ทราบว่าขึ้นเรื่องใหม่ไปในตัว

4. การเว้นว่างรอบหน้าพิมพ์ (Imposition) คือ การจัดวางส่วนที่ต้องพิมพ์ลงบนหน้ากระดาษที่จัดพิมพ์ในตำแหน่งที่เหมาะสมให้มีที่ว่างขาวรอบหน้า

พิมพ์ที่ว่างรอบหน้าพิมพ์หรือรอบๆ ตัวพิมพ์จะเป็นที่พักสายตา ถ้าจัดให้เหมาะสมจะทำให้สวยงามและชวนอ่าน

5. การกำหนด แบบ ขนาดและตำแหน่งตัวพิมพ์ ต้องให้เป็นที่ชวนอ่าน ดังนั้นจึงต้องให้ตัวอักษรเด่น และคัดสิ่งที่ทำลายความตั้งใจอ่านทั้งหมด ซึ่งอาจทำได้โดยการกำหนดตัวอักษรให้มีศูนย์กว้างพอ ๆ กัน เลือกใช้แบบและขนาดตัวอักษรที่อ่านง่าย และชัดเจน

ภาพประกอบกับเนื้อเรื่องประเภทต่าง ๆ

ภาพประกอบกับการนำมาใช้

ภาพเขียนเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์มาช้านาน นับตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ มนุษย์ได้วาดภาพลงบนฝาผนังถ้ำเพื่อจุดประสงค์บางอย่าง และเมื่อมีการพัฒนาขึ้น มีการคิดค้นภาษาและตัวหนังสือภาพเขียนก็ดูเหมือนจะเข้ามาเกี่ยวข้องกับเรามากขึ้น และอยู่ควบคู่กันไปกับหนังสือ

ภาพเขียนนับว่ามีความสำคัญมาก ประชาชนที่มีความแตกต่างกันด้านภาษาพูด ภาพเขียน และภาพลักษณะต่าง ๆ ล้วนแต่เป็นสื่อสากลที่ช่วยนำความคิดมาสู่ซึ่งกันและกัน ไม่ว่าภาพนั้นจะมีลักษณะง่ายหรือยากเพียงใด ภาพก็ย่อมเป็นเครื่องมือในการรับรู้และมีส่วนช่วยเหลือสนับสนุนภาษาเขียนให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

ภาพลักษณะหนึ่งซึ่งสามารถสนับสนุนภาษาเขียนให้มีความชัดเจนขึ้นคือภาพประกอบหนังสือเป็นสื่อที่ช่วยนำความรู้ลึกลับคิด จินตนาการ มาสู่ผู้อ่านโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำภาพประกอบมาใช้กับหนังสือจึงควรคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. ความหมายของภาพประกอบหนังสือ

คำว่า "ภาพประกอบ" เป็นคำนามมีความหมายว่า รูปที่ลงคู่กับเรื่องราวเพื่อให้เห็นชัดเจนขึ้นคำว่าภาพประกอบตรงกับภาษาอังกฤษว่า "illustration" ใน "Encyclopedia of Librarianship" ได้ให้คำจำกัดความว่าสิ่งที่ใช้

เพิ่มเติมในหนังสือเพื่ออธิบายเรื่องราวให้ชัดเจน และเพื่อตกแต่งให้สวยงาม

ภาพประกอบในหนังสือเป็นสื่อสากลที่ช่วยนำความรู้สึกรู้สึกนึกคิด จินตนาการ มาสู่ผู้อ่านซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านภาษาให้บังเกิดความเข้าใจขึ้นได้ นอกจากนี้ยังเป็นสิ่งที่ช่วยให้ภาษาเขียนมีความหมายชัดเจนมากขึ้นด้วย ภาพประกอบ และคำที่มีความผสมผสานกลมกลืนกันเป็นอันดีย่อมจะช่วยให้มนุษย์สามารถสื่อสารกันได้อย่างบรรลุผลตามความประสงค์

ภาพประกอบมีด้วยกันหลายลักษณะ และมีกรรมวิธีในการสร้างภาพหลาย กระบวนการ ภาพประกอบหนังสืออาจเป็นภาพหลายเส้น ภาพระบายสี หรือภาพที่ได้จากกระบวนการพิมพ์ต่างๆ ที่เป็นภาพขาวดำ สี หรือผสมกันระหว่างขาวดำกับสีก็ได้ภาพประกอบหนังสือใช้สำหรับประดับ หรือช่วยดึงดูดความสนใจหนังสือช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจในเรื่องที่เขียนดียิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของภาพประกอบหนังสือ

การนำภาพประกอบมาใช้ในหนังสือ มีเหตุผล และวัตถุประสงค์อย่างกว้าง ๆ 3 ประการ

1. เพื่อแสดงให้เห็นภาพและอธิบายเรื่องราว (illustration) เพราะความคิดบางอย่าง การบรรยายด้วยอย่างเดียวอาจเข้าใจได้ยากแต่ถ้าหากมีภาพประกอบแล้วก็จะอธิบายความคิด และเรื่องราวได้ดียิ่งขึ้น คือช่วยแสดงให้เห็นภาพของเนื้อเรื่องชัดเจนนั่นเอง

2. เพื่อเล่าเรื่อง (story telling)

3. เพื่อแสดงสัมพันธ์ภาพกับการอ่าน (Readership) โดยดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้หันมาอ่านหนังสือเพิ่มมากขึ้น เพราะผู้อ่านย่อมสนใจมองดูภาพมากกว่าคู่มือหนังสือโดยทั่วไป

3. องค์ประกอบของภาพประกอบหนังสือ

ภาพประกอบที่นำมาใช้ในหนังสือจะได้รับผลสำเร็จอย่างสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. ความสามารถดึงดูดความสนใจได้ดี (attract attention)
2. การแสดงให้เห็นถึงจุดสำคัญในหนังสือ (Illustration a point made in text)
3. ความสามารถเล่าเรื่องได้เอง โดยมีคำอธิบายช่วยเหลือเพียงเล็กน้อย (tell a story itself with the aid of only a caption)
4. สามารถเล่าเรื่องได้อย่างต่อเนื่องและสัมพันธ์กับภาพประกอบอื่น (tell a story in sequence with other illustration)
5. ให้ความรู้สึกริการมองเห็นว่าหนักหรือลึกลงไปได้ (give visual relief to a design)

4. ลักษณะของภาพประกอบที่ดี

เกณฑ์มาตรฐานที่ใช้ในการตัดสินลักษณะของภาพประกอบที่ดี มีประโยชน์ และหลักเกณฑ์ที่จะนำไปเขียนภาพประกอบ คือ

1. ภาพนั้นจะต้องถ่ายทอดลักษณะตรงกับสภาพความเป็นจริง
2. ภาพนั้นจะต้องถูกต้องในเรื่องของขนาดสัดส่วน
3. ภาพนั้นจะต้องก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เพิ่มความสนุกสนานกับเนื้อหาบทเรียน
4. ภาพนั้นจะต้องกระตุ้นให้เกิดจินตนาการต่อเนื่องเกิดขึ้นในใจของผู้ดู
5. ภาพนั้นจะต้องมีคุณภาพด้านศิลปะ และ เทคนิคการสร้างที่ดี คือมีส่วนประกอบภาพที่ดี

6. เนื้อเรื่องภายในภาพจะต้องมุ่งที่จุดสำคัญเพียงจุดเดียว

7. ภาพนั้นจะต้องมีรายละเอียดให้ไว้อย่างเพียงพอ

5. ลักษณะของภาพประกอบหนังสือ

1. ภาพวาดเส้น (drawing) คือภาพที่เขียนด้วยพู่กัน ดินสอ ปากกา ส่วนใหญ่ภาพที่เขียนสีเดียวอนุโลมอยู่ในประเภทภาพวาดเส้น

2. ภาพสี (painting) อาจใช้สีโปสเตอร์ สีน้ำ สีฝุ่น สีน้ำมันตลอดจนดินสอต่างๆ

3. ภาพพิมพ์ (printing) อาจจะใช้พิมพ์สแตมป์ พิมพ์แกะไม้ หรือ พิมพ์จากวัสดุต่างๆ

4. ภาพปะ (collage) คือการนำภาพหรือวัสดุสำเร็จรูปเช่นกระดาษสี เศษผ้า ฯลฯ มาประกอบเข้าด้วยกัน อาจเขียนตกแต่งเพิ่มเติมให้เกิดภาพที่ต้องการ ลักษณะ collage จะเห็นเป็นรูปทรงที่ไม่ชัดเจนนักแต่มักจะใช้เป็นภาพประกอบเรื่องง่าย

5. ภาพถ่าย (photo) ภาพโปสเตอร์ (poster) ที่มีลักษณะสอดคล้อง*

6. การตัดต่อเติมบนรูปภาพ (photo montage) คือการนำรูปถ่ายมาตัดต่อหรือเขียนเติมแต่งเพื่อเน้นความสำคัญ ความสวยงาม หรือเพื่อให้เกิดภาพใหม่ตามต้องการ

ภาพประกอบในหนังสือเป็นสื่อสากลที่ช่วยนำความรู้สู่ลึกลับคิด จินตนาการภาพประกอบที่ดีจะช่วยให้มนุษย์สื่อสารกันได้ดีบรรลุวัตถุประสงค์

ส่วนประกอบของการวาดภาพประกอบที่ดี

สิ่งสำคัญขั้นมูลฐานในการวาดมีดังนี้

1. ต้องเข้าถึงเนื้อหาอย่างกระจ่างแจ้ง
2. ต้องมีความแจ่มชัดของจิตใจที่ครุ่นคำนึงอยู่ในงานนั้น
3. ต้องรู้จักธรรมชาติทั่ว ๆ ไป

4. ต้องเรียนรู้ส่วนประกอบ (elements) ต่าง ๆ ที่ใช้แทนค่าใดแก่ จุด เส้น น้ำหนัก สี พื้นผิว

5. ต้องมีความรู้ด้านวิชาการอย่างยอดเยี่ยมในการใช้สี ไม่ว่าจะเป็นสีน้ำ สีน้ำมัน หรือสีผสม

6. รู้จักใช้สีสะกดตา

7. ความคล่องแคล่วในการวาดภาพและการมีเทคนิคในการจับอารมณ์ของภาพเนื้อหา ตามแบบที่สมบูรณ์เหมาะสม

ประเภทของภาพประกอบในหนังสือ

1. ภาพที่ใช้ประกอบเรื่อง (illustration for text) เป็นภาพที่ใช้ตกแต่งหนังสือให้ดูสวยงามเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่าน

2. ภาพที่สัมพันธ์กับเรื่อง (picture-text combination) เป็นภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเรื่องนำมาประกอบเรื่องทำให้ผู้อ่านเข้าใจเรื่องได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ภาพชนิดนี้ต้องใช้ความร่วมมือระหว่างผู้เขียนเรื่อง ช่างภาพ และผู้วางหน้าหนังสือ

3. ภาพชุดเสนอเรื่องราวต่อเนื่องกัน (pure picture stories) เป็นการนำภาพสร้างเรื่องราวติดต่อกันไป มีตัวหนังสือประกอบเล็กน้อย ภาพชนิดนี้ต้องใช้ความร่วมมือระหว่างผู้เขียนเรื่อง ช่างภาพ และผู้วางหน้าหนังสือ

4. ภาพชุดเสนอเรื่องราวผสมกับเนื้อเรื่อง (picture stories within text stories) เป็นภาพชุดเสนอเรื่องราวติดต่อกันไปพร้อมกับมีเนื้อเรื่องประกอบ จิตวิทยาการใช้ภาพเพื่อดึงดูดความสนใจ

ลักษณะความสนใจของผู้ที่มีต่อภาพประกอบนั้น จะแตกต่างกันตามวัย เพศ และระดับการศึกษาซึ่งพอสรุปได้ ดังนี้

ก. ผู้ดูจะสนใจภาพที่ตรงกับลักษณะตนเอง หมายถึง ความพอใจที่มีต่อรูปภาพนั้น ผู้ดูจะต้องเอาตัวเองเข้าไปผูกพัน เช่น ภาพเด็กจะเป็นที่พอใจของเด็ก ๆ และผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย และภาพยนตร์จะเป็นที่พอใจของผู้ชายมากกว่าผู้หญิง เป็นต้น

ข. ภาพที่มีลักษณะ เคลื่อนไหว จะได้รับความสนใจจากผู้ดูมากกว่าภาพที่นิ่ง

ค. ภาพที่ผิดปกติจะได้รับความสนใจมากกว่าปกติธรรมดา

ง. เด็ก ๆ จะชอบรูปภาพที่ดูง่าย ๆ เช่น ภาพการ์ตูน แต่ผู้ใหญ่จะชอบภาพที่มีรายละเอียดเหมือนจริง

จ. ผู้หญิงจะสนใจรายละเอียดของภาพมากกว่าผู้ชาย

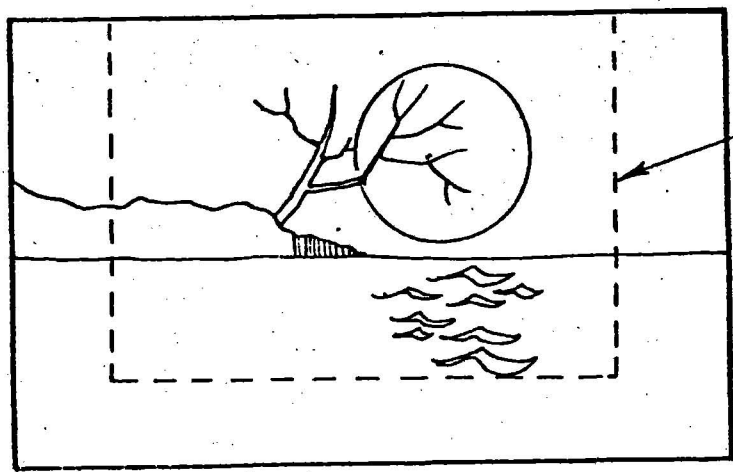
ฉ. ภาพที่มีลักษณะ เป็น negative ได้แก่ภาพที่มองดูแล้วเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ น่าเกลียด น่ากลัว จะได้รับความสนใจครั้งแรกดีกว่าภาพที่มีลักษณะ positive ได้แก่ ภาพที่มองดูสดชื่น งดงาม แต่ผู้ดูจะไม่สามารถมองดูภาพ negative ได้นาน ภาพที่มีลักษณะ positive จะดึงดูดผู้ดูให้พิจารณาได้นานกว่า
หลักการถ่ายภาพประกอบ

ก. ลักษณะ ของภาพจะต้องสื่อความหมายได้ตรงกันเนื้อหา

ข. ถ้าภาพต้นฉบับที่ได้มามีคุณภาพต่ำควรใช้สกรีนบังความบกพร่องนั้น ๆ

ค. อาจใช้เลนส์ชนิดพิเศษอัดขยายภาพเพื่อให้ได้ภาพที่ผิดเพี้ยน (distortion) จากความเป็นจริง เพื่อสร้างความสนใจ

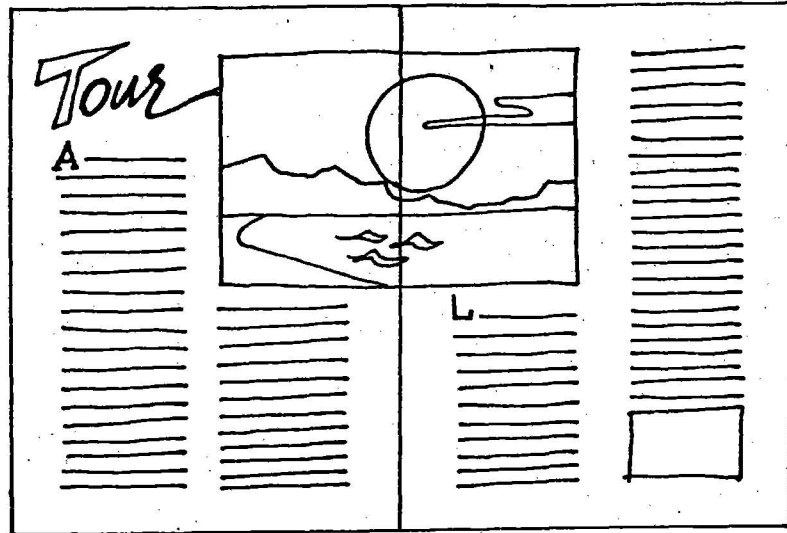
ง. ใช้เทคนิคการตัดภาพต้นฉบับในบางส่วน เพื่อให้ภาพดูน่าในยิ่งขึ้น

แนวภาพที่ตัดใหม่

จ. จัดวางภาพในหน้าหนังสือ ในลักษณะตัดคกขอบเพื่อสร้างความรู้สึกรต่อ

เนื่องในหน้าต่อไป

๒๒ (colour)

โดยปกติในการพิมพ์หนังสือโดยทั่วไป นิยมใช้หมึกพิมพ์สีดําและพิมพ์ลงบนกระดาษขาวลักษณะเช่นนี้ทางการพิมพ์ถือว่า ไม่ใช้การพิมพ์สี ดังนั้นในการพิมพ์สีจึงต้องนอกเหนือจากสีดําปกติซึ่งจำเป็นจะต้องสิ้นเปลืองทั้งด้านวัสดุและเวลาในการพิมพ์เพิ่มขึ้น เนื่องจากการพิมพ์แต่ละสีหมายถึง จะต้องใช้แม่พิมพ์และจำนวนครั้งในการพิมพ์เพิ่มขึ้น เช่น พิมพ์ 2 สี ต้องผ่านการพิมพ์ 2 ครั้ง

คุณค่าของการใช้สีในการพิมพ์

- ก. ภาพสีจะ ได้รับความสนใจได้มากกว่าและนานกว่าภาพขาวดำ
- ข. ภาพสีให้ความเหมือนจริงได้มากกว่าภาพขาวดำ
- ค. ภาพสีให้ความเข้าใจและ เห็นความแตกต่างได้มากกว่าภาพขาวดำ
- ง. ภาพสีย่อมแสดงฐานะและ เกียรติยศได้มากกว่าภาพขาวดำ เช่น การพิมพ์บัตรเชิญเป็นสีย่อมต้อง เสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าการพิมพ์ขาวดำ
- จ. ภาพสีย่อมให้ความรู้สึกรของอารมณ์ต่าง ๆ แก่ผู้ดูได้ดีกว่า ภาพขาวดำ

สีกับความรู้สึกทางอารมณ์

- สีแดง ให้ความรู้สึกเร้าร้อนอันตราย
- สีน้ำเงิน ให้ความรู้สึกเย็น
- สีดำ ให้ความรู้สึกลึกลับ ความตาย
- สีขาว ให้ความรู้สึกสะอาด บริสุทธิ์
- สีอ่อน ให้ความรู้สึกเบา มีความแน่นน้อย มีการขยายออก
- สีแก่ ให้ความรู้สึกหนัก มีความแน่นมาก หดตัวเข้า

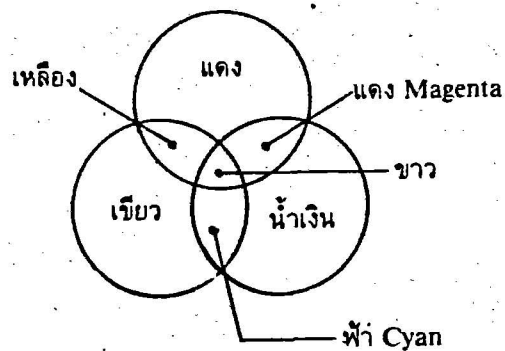
ทฤษฎีแม่สี

สีที่นำมาผสมใช้ในชีวิตประจำวันนั้น มีอยู่ด้วยกัน 2 ระบบได้แก่

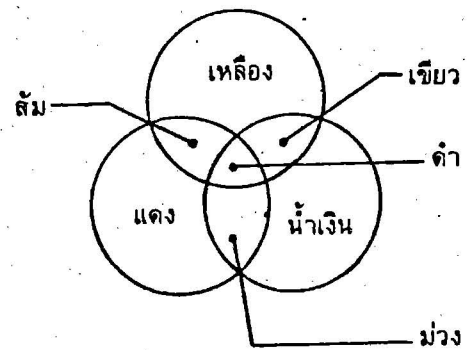
ก. additive colour

ข. subtractive colour

additive colour เป็นทฤษฎีแม่สีแสง โดยนักวิทยาศาสตร์พบว่าในแสงแดดสีขาวเมื่อผ่านแท่งแก้วสามเหลี่ยมปริซึมแล้ว จะแยกออกเป็นสีรุ้ง สีรุ้งนี้มีแม่สีอยู่ 3 สีได้แก่ แดง เขียว และน้ำเงิน ทฤษฎีสีระบบนี้จะนำมาใช้ในวงจรทัศนสีและอื่น ๆ แม่สีดังกล่าวสามารถฉายแสงผสมกันได้ ดังนี้

ก. additive colour

ข. subtractive colour

subtractive colour เป็นแม่สีที่เป็นสีที่เป็นเนื้อวัตถุ (pigment)

สามารถนำมาระบายเพื่อให้เห็นสะท้อนการมองเห็นโดยมีแม่สี 3 สีได้แก่ สีแดง (magenta) สีเหลือง (yellow) สีน้ำเงิน (cyan) สามารถนำมาผสมกันให้เป็นสีต่าง ๆ ดังภาพ

หลักการใช้สี

การที่จะนำสีมาใช้พิมพ์ให้เกิดความงดงามเพื่อสร้างความสนใจผู้ดู มีหลักการง่าย ๆ ที่จะนำมาใช้ดังนี้

ก. การใช้สีแท้ (hue) หมายถึง สีที่มีเนื้อสีแท้ซึ่งจะมีความสนใจที่สุด

ข. การทำ value สี หมายถึง การปรับค่าน้ำหนักของเนื้อสี (hue) ให้เกิดความอ่อนแก่โดยน้ำหนักของทุกสีจะมีค่าตั้งแต่ขาวและเข้มขึ้นจนถึงสีดำ ตัวอย่างเช่น กระดาษสีแดง เมื่อถูกแสงส่องน้ำหนักของสีแดงจะจางลงเมื่อได้รับแสงจ้าที่สุดจะเป็นสีขาวในทางตรงกันข้ามเมื่อค่อย ๆ ปิดห้องให้มีคดลงทีละน้อยกระดาษสีแดงจะค่อย ๆ คดลงจนกลายเป็นสีดำเมื่อมืดที่สุด การทำ Value สีนี้จะช่วยให้เกิดน้ำหนักได้หลายระยะ

ค. การลดความสดใสของสี (brake) เป็นการทำให้ hue นั้นลดความสดใสลงโดยการผสมสีตรงกันข้างลงใบเล็กน้อย เช่น

แดง	ตรงกันข้ามกับ	เขียว
เหลือง	ตรงกันข้ามกับ	ม่วง
น้ำเงิน	ตรงกันข้ามกับ	ส้ม

สีที่ถูกลดความสดใสนี้จะมองดูสุขุมงดงามลึกซึ้งกว่าสีแท้

ง. การใช้สีกลมกลืน (harmony) เป็นการสร้างเอกภาพในการใช้สีให้มีการรวมตัวกันไม่แตกแยกโดยการใช้สีวรรณะต่าง ๆ เดียวกับภาพ เช่น ใช้สีวรรณะเย็นทั้งภาพ เป็นต้น

จ. การใช้สีต่างวรรณะ (tone contrast) เป็นการสร้างความรู้สึกขัดแย้งเพื่อทำให้ภาพนั้นดูไม่น่าเบื่อหน่าย เพราะเป็นการใช้สีเพียงกลุ่มเดียว หรือวรรณะใดวรรณะหนึ่ง เช่น ใช้สีวรรณะเย็นทั้งหมดแม้จะดูมีเอกภาพแต่ก็ดูไม่น่าสนใจผู้ออกแบบควรนำสีวรรณะร้อนที่อยู่ตรงข้ามมาแทรกไว้ด้วยโดยมีหลักอยู่ว่าสีวรรณะร้อนตรงข้ามที่จะนำมาใช้จะต้องใช้ในปริมาณไม่เกิน 20% ของพื้นที่

หลักองค์ประกอบศิลป์ (composition)

การที่ผู้จัดพิมพ์จะวาง lay out ให้บังเกิดคุณภาพ มีความงดงามและเร้าความรู้สึกต่อผู้ดูนั้นจำเป็นต้องอาศัยทฤษฎีการจัดภาพหรือหลักองค์ประกอบศิลป์ (composition) เข้ามาช่วย

องค์ประกอบศิลป์ หมายถึง กระบวนการที่จะนำส่วนประกอบมูลฐานในการออกแบบ (elements of design) อันได้แก่

1. เส้น (line) หมายถึงขอบเขตแห่งระวาง เนื้อที่ หรือความสัมพันธ์ระหว่างกันของเส้นและระวาง เนื้อที่
2. ค่า (value) คือค่าของแสงและเงาจากสว่างไปจนถึงมืดสนิท ค่าของแสงและเงาจะช่วยำทำงานศิลป์มีกลุ่มก้อนเป็น 3 มิติ
3. รูปร่าง (shape) คือ เนื้อที่ของรูปร่างของสี เส้น แสงเงา เป็นภาพที่มองเห็น 2 มิติคือ กว้างและยาว
 - 3.1 รูปร่างธรรมชาติ (natural shape) เช่นรูปร่างคน สัตว์และพืช เป็นต้น
 - 3.2 รูปร่างทรงเรขาคณิต (geometrical shape) รูปวงกลม รูปสี่เหลี่ยม รูปสามเหลี่ยม เป็นต้น
 - 3.3 รูปร่างสัญลักษณ์ (symbolic shape) รูปร่างที่กำหนดขึ้นเพื่อความเข้าใจร่วมกัน เช่น สัญลักษณ์ทางศาสนา เป็นต้น
 - 3.4 รูปร่างอิสระหรือรูปทรงนามธรรม (free shape of abstract shape) ได้แก่ รูปร่างที่นอกเหนือไปจากรูปร่างธรรมชาติ รูปร่างเรขาคณิต รูปร่างสัญลักษณ์ แต่เป็นรูปร่างที่อาจตัดแปลงมาจากรูปร่างดังกล่าว
 - 3.5 รูปร่างที่ไม่มีเนื้อหา (nonobjective shape) เป็นรูปร่างที่ไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจเมื่อพบเห็นคือ ไม่มีความหมาย เป็นรูปร่างที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ

4.รูปลักษณะ (form) หมายถึง รูปร่างนอก รอบนอก ที่วาดจากเส้น สี แสงเงาถ้ารูปลักษณะนั้นมีปริมาตรก็ทำให้เกิดเป็นภาพได้

5.ช่องว่าง (space) หมายถึงการจัดเส้น รูปร่าง รูปลักษณะ แสงเงา ให้ความพอดี

6.พื้นผิว (texture) ได้แก่ส่วนนอกสุดของวัตถุที่ตาเห็น หรือสิ่งที่สัมผัสได้ของรูปทรง ลักษณะของพื้นผิวมีคุณสมบัติที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการกระตุ้นให้ผู้พบเห็นเกิดความรู้สึกตอบสนองว่าเป็นอย่างไร

7.สี (colour) ในทางทัศนศิลป์ หมายถึง ความเข้มของแสงที่ส่องไปกระทบวัตถุแล้วสะท้อนเข้าสู่ตาเรา สีมีความสัมพันธ์กับการวาดรูปอย่างใกล้ชิด และเป็นสื่อในการเชื่อมโยงความคิดความรู้สึกที่สามารถรับรู้ได้

จากส่วนประกอบมูลฐานในการออกแบบต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วจะต้องยึดหลักสำคัญดังนี้

1. เน้นจุดสำคัญ (center of interest)

1.1 สร้างบริเวณจุดสนใจที่มีลักษณะแปลกกว่าบริเวณอื่น

1.2 การเน้นสีที่เด่นกว่าบริเวณอื่น ๆ

1.3 การใช้เส้นสีชักนำสายตา

2. ความสมดุล (balance)

2.1 ความสมดุลซ้าย-ขวา เท่ากันทุกประการ (symmetrical balance)

2.2 สมดุลแบบเท่ากันโดยความรู้สึก (assymmetrical balance)

3. เอกภาพ (unity)

4. ความเรียบง่าย (Simplicity)

ความคิดสร้างสรรค์ (creative)

ในการออกแบบ แม้ว่าผู้ออกแบบจะรู้ถึงหลักการออกแบบแต่ผลงานที่ออกมาจะมีคุณภาพแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับระดับความคิดสร้างสรรค์ของแต่ละบุคคล ความคิด

สร้างสรรค์มีองค์ประกอบ 2 ส่วนได้แก่

- เกิดขึ้นเอง จากการถ่ายทอดทางพันธุกรรม
- เกิดขึ้นจากการแสวงหา ซึ่งสามารถกระทำได้ดังนี้

จากการหมั่นสังเกตผลงานของผู้อื่น

จากการทดลองปฏิบัติงาน

จากการสะสมผลงานและประสบการณ์ในการทำงาน

เทคนิคของการสร้างสรรค์งานการออกแบบ

ก. วิธีการตัดแปลง เช่น การนำงานจิตรกรรมหรือเทคนิคภาพถ่ายมาใช้ในการออกแบบ

ข. วิธีขยายหรือลดขนาดภาพปกติ

ค. วิธีสร้างให้ภาพมีอาการปกติ เช่น การใช้เลนส์พิเศษทำให้ภาพบิดเบี้ยวหรือการเว้นหน้ากระดาษให้ว่าง โดยมีจุดสนใจเพียงจุดเดียว

ง. วิธีสร้างภาพที่ตรงกันข้ามกับความจริง (ภาพลักษณะ negative) เช่น ออกแบบภาพอนุสาวรีย์ที่มีชื่อเสียงล้มพัง เป็นต้น

บทที่ 3

กระบวนการ

จากการศึกษาข้อมูลในบทที่ 2 เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบและเป็นข้อมูลในการศึกษาดังนี้

1. กำหนดรูปแบบของหนังสือ (concept)
2. กำหนดขนาดและรูปเล่มของหนังสือ
3. ออกแบบภาพประกอบบทกวีอย่างคร่าว ๆ
4. จัดทำรูปเล่ม dummy ทั้งเล่ม
5. ลงมือทำต้นฉบับ lay out สมบูรณ์แบบ

1. การกำหนดรูปแบบของหนังสือ (concept)

ออกแบบรูปเล่มและภาพประกอบหนังสือบทกวีสำหรับวัยรุ่น และผู้อ่านที่นิยมหนังสือประเภทนี้

โดยคำนึงถึงเงื่อนไขดังนี้คือ

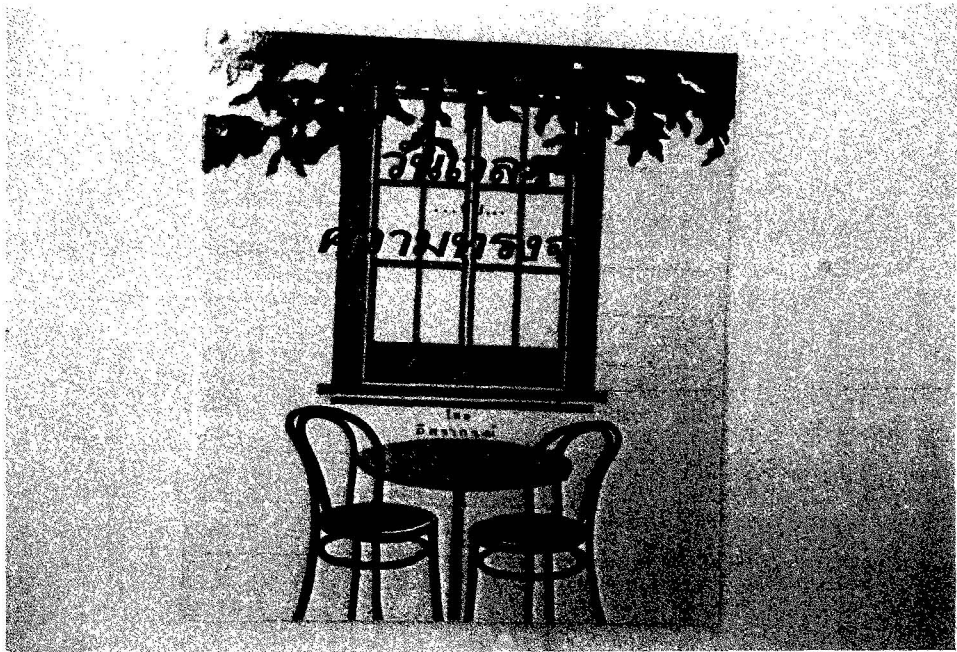
- 1.1 เป็นหนังสือบทกวีสำหรับวัยรุ่น
- 1.2 ออกแบบภาพประกอบให้สัมพันธ์กับบทกวี
- 1.3 ใช้เทคนิค collage ในการสร้างภาพ
- 1.4 ผลงานที่ออกมาจะเป็น lay out สมบูรณ์แบบ

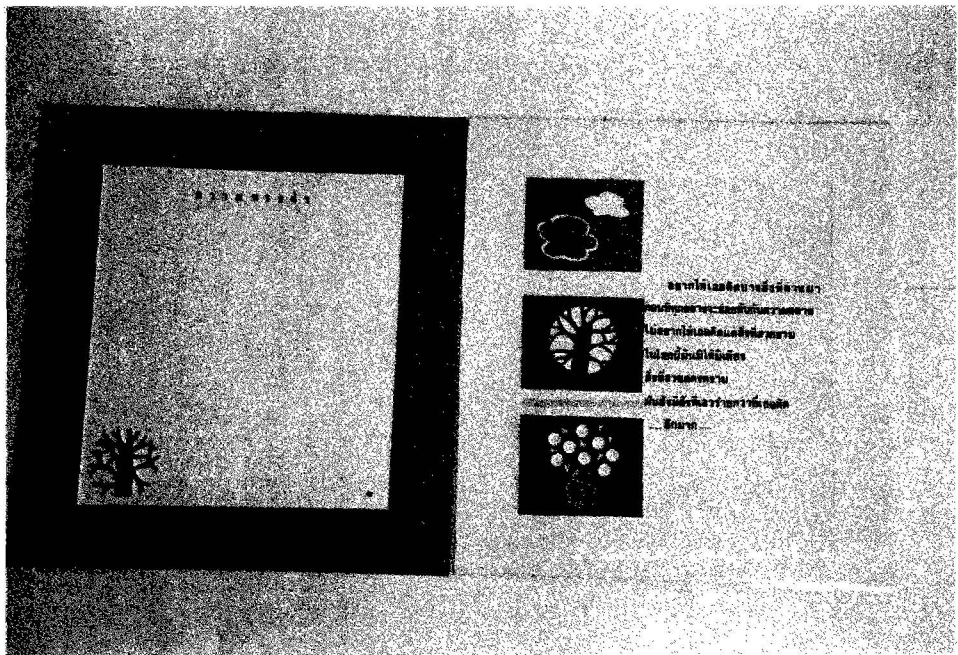
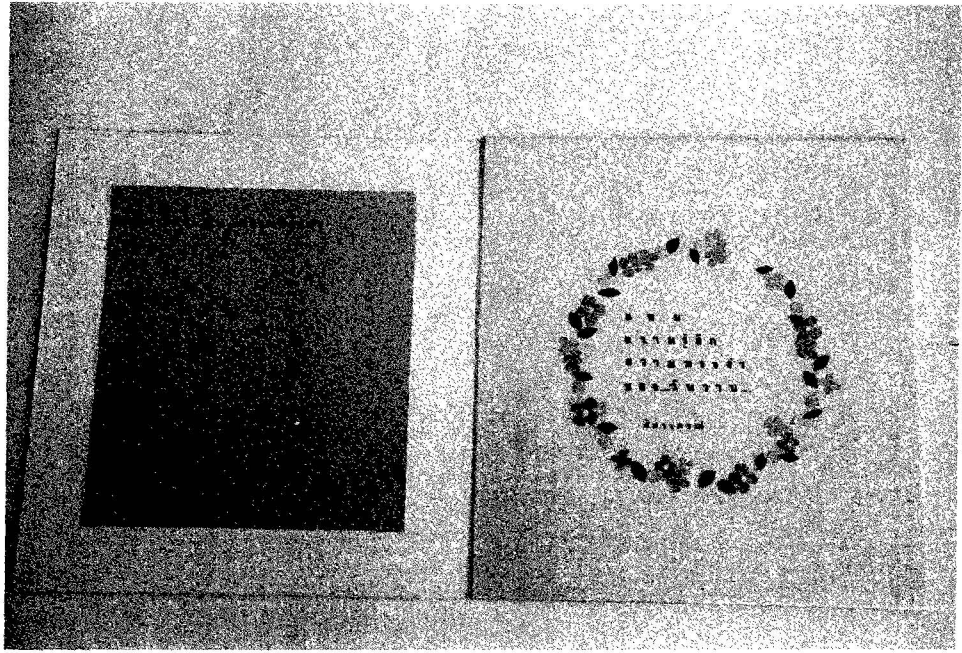
2. กำหนดขนาดรูปเล่ม คือ 18x1 95 เซนติเมตร

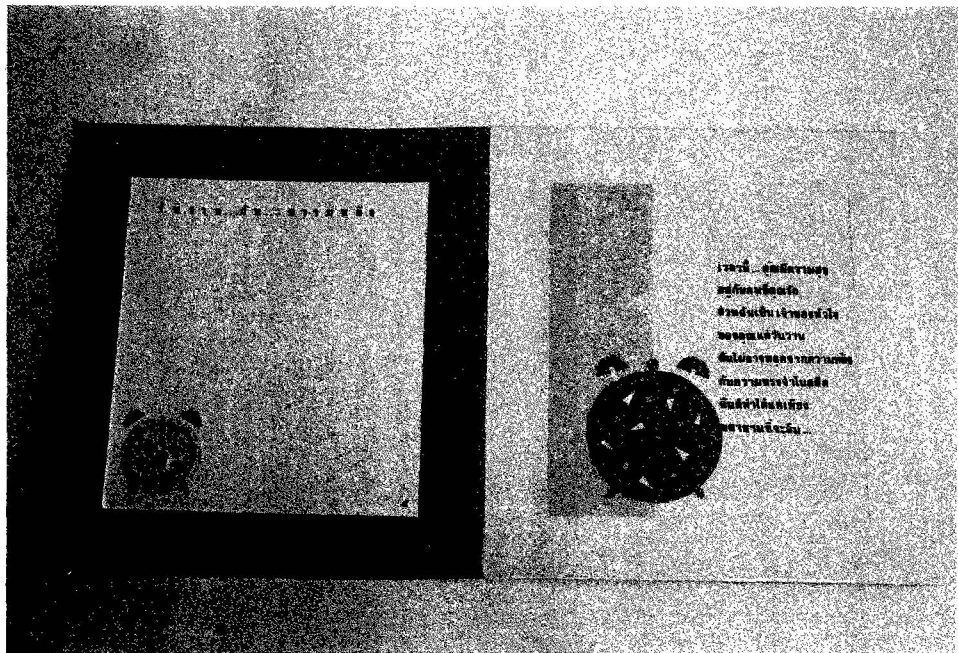
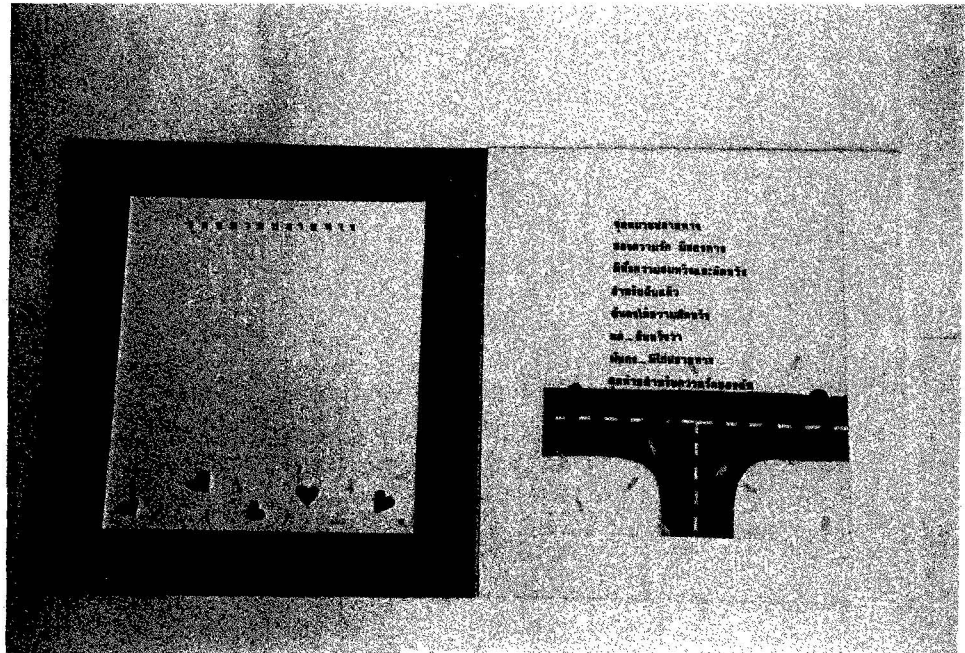
3. ออกแบบภาพประกอบบทกวี อย่างคร่าว ๆ โดยวิธีการเขียนบทกวีก่อนแล้วจึงร่างภาพ และสร้างภาพขึ้นมาก่อนแล้วจึงจินตนาการบทกวี โดยใช้สิ่งต่าง ๆ ที่พบเห็นมาสื่อให้ได้ความรู้สึกสอดคล้องกับบทกวี

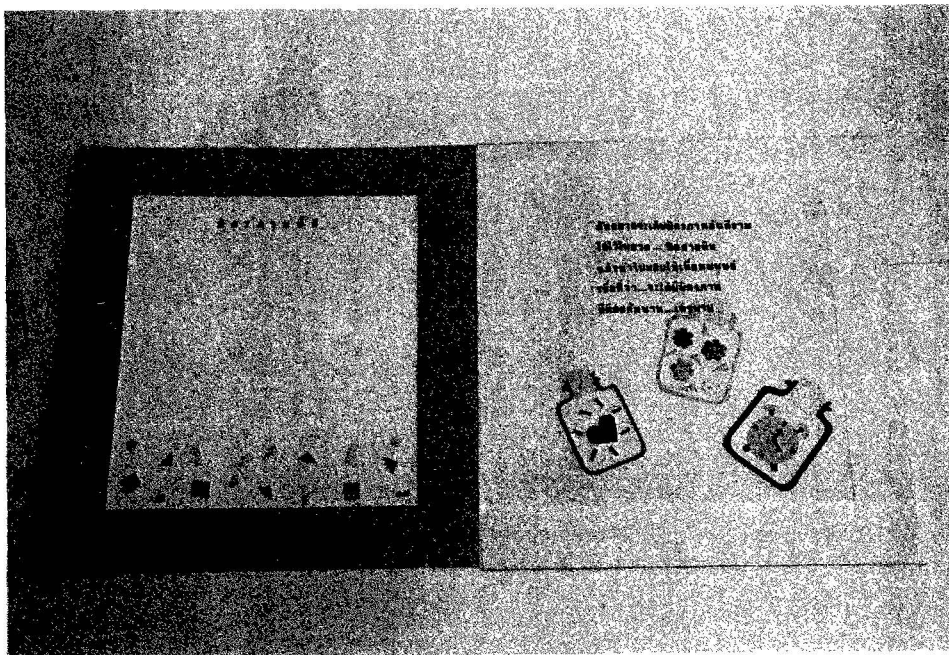
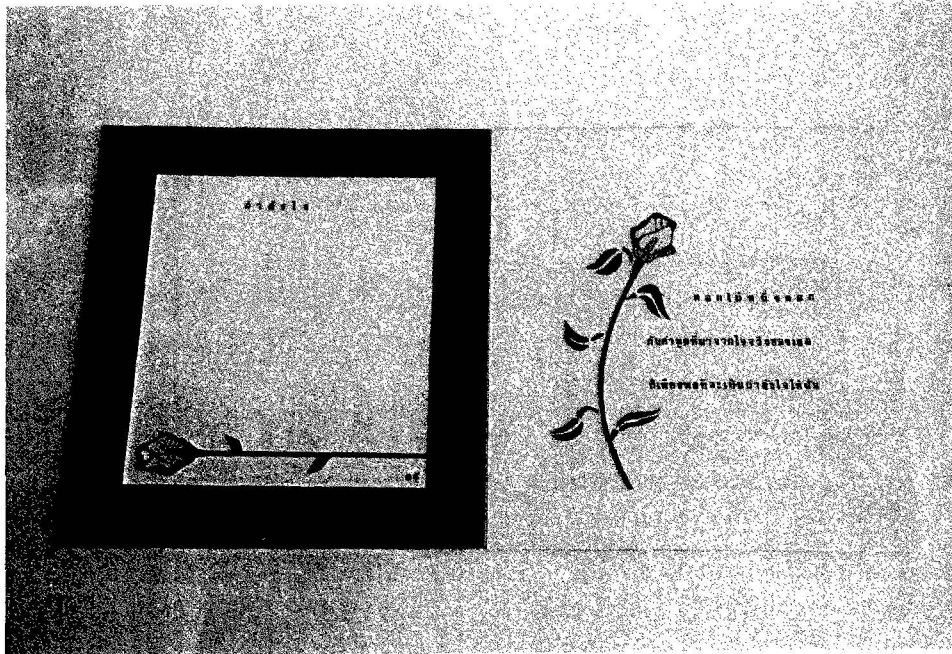
4. การทำรูปเล่ม dummy ตลอดทั้งเล่ม โดยกำหนดจำนวนหน้าและมีหน้าใดบ้าง เช่น หน้าลิขสิทธิ์ เป็นต้น และการวางตำแหน่งภาพประกอบและคำบทกวีว่าจะวางตำแหน่งใดลักษณะใด
5. ลงมือปฏิบัติทำคั่นฉบับ lay out โดยใช้เทคนิค collage กระดาษสีทั้งเล่ม

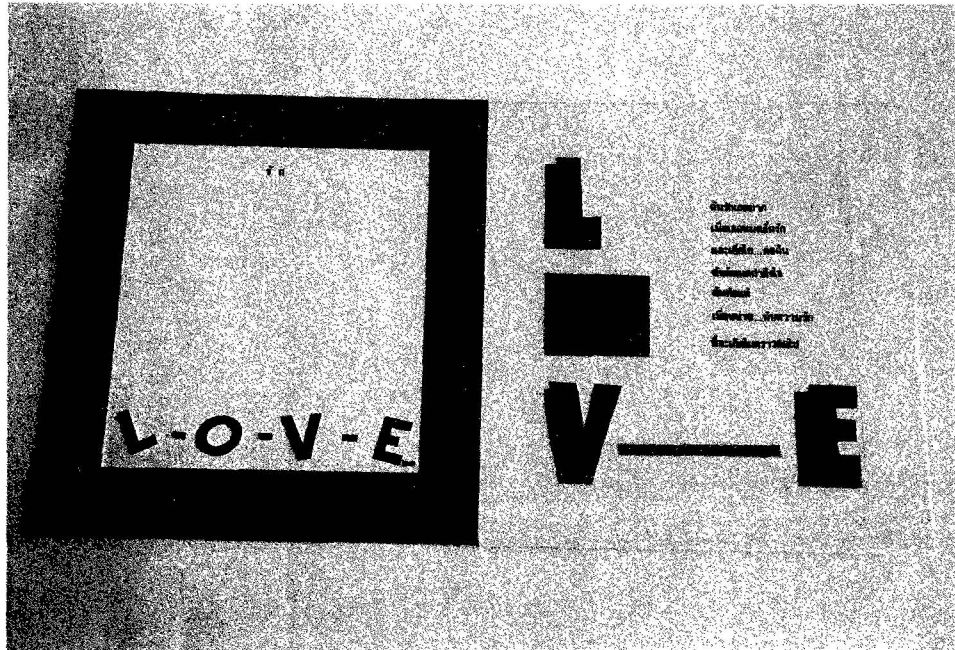
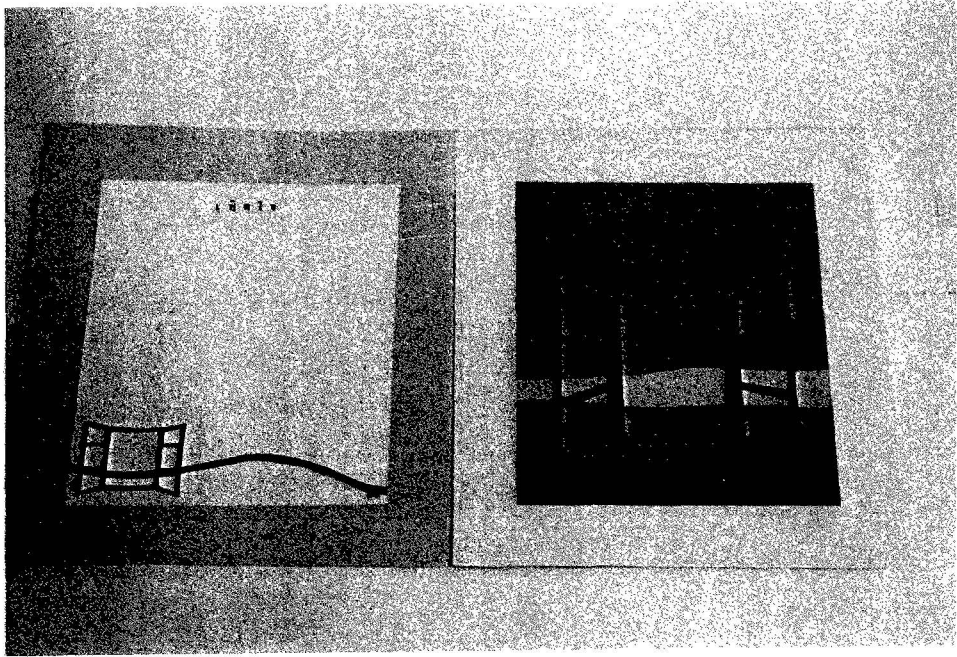
ผลงานต้นฉบับ LAY OUT สี่

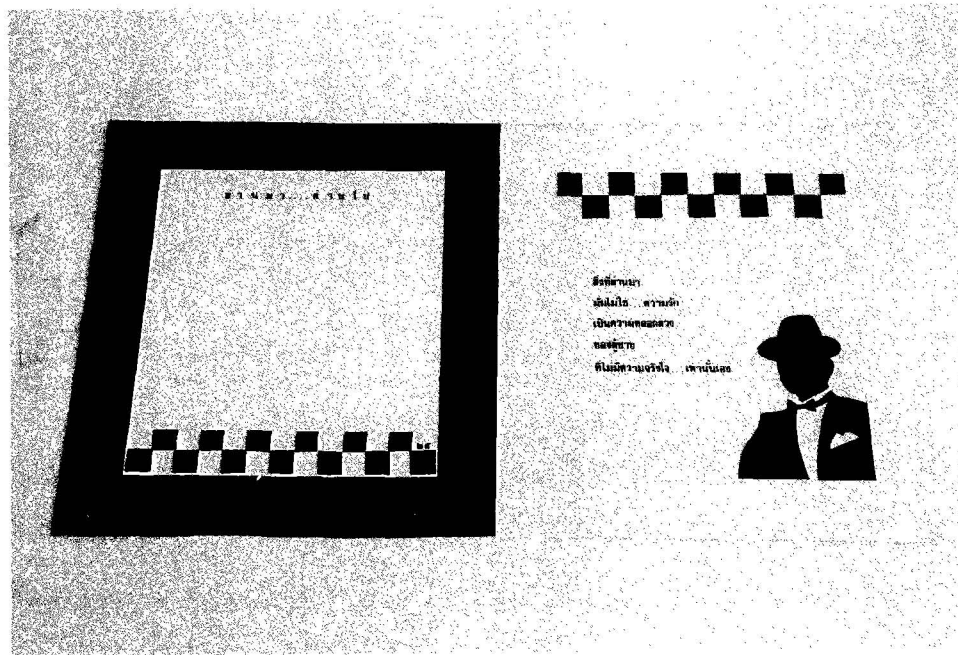
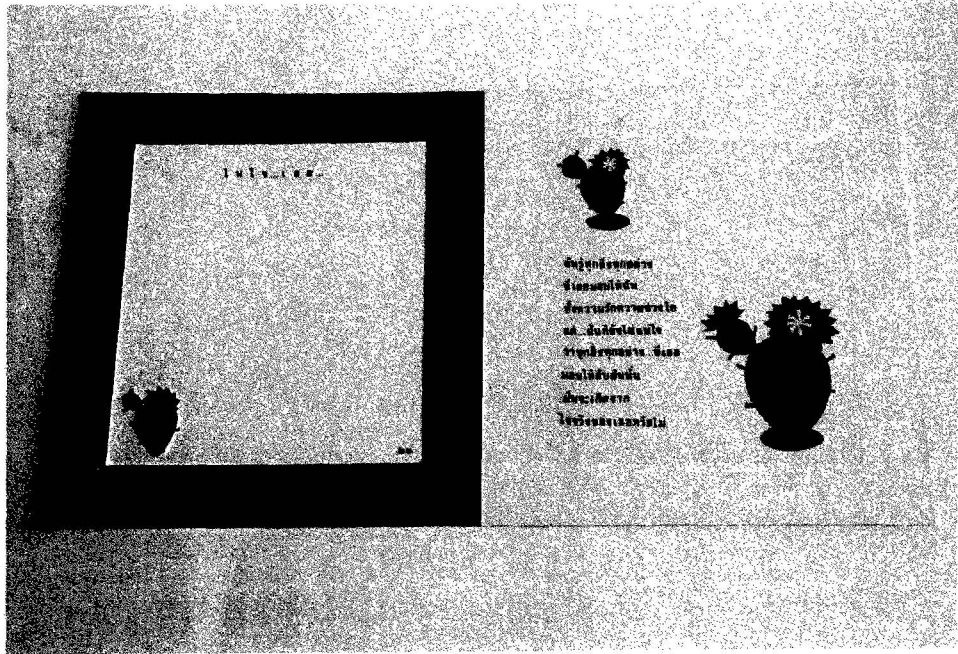

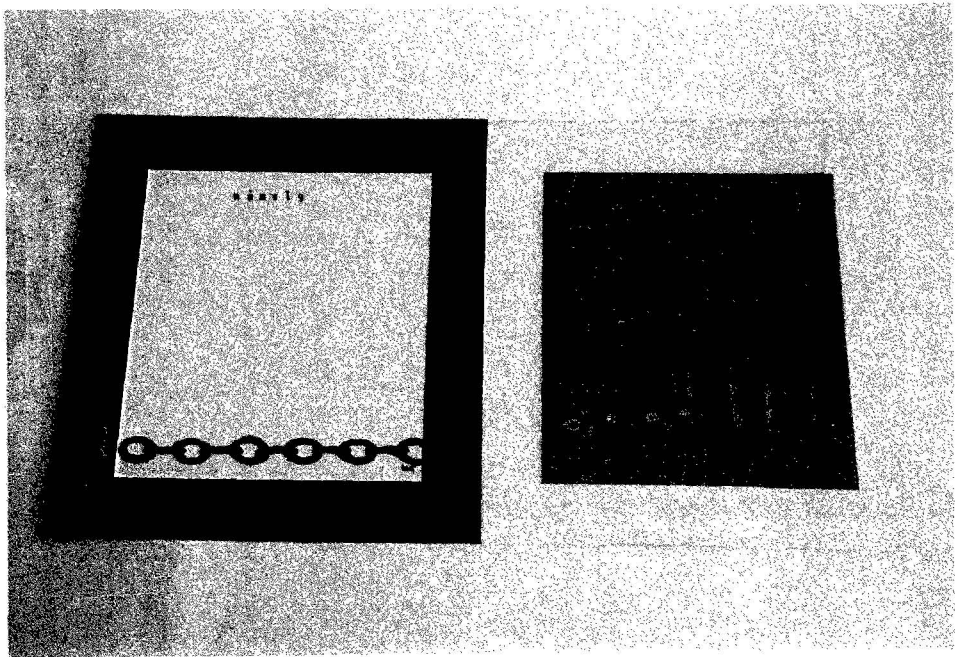
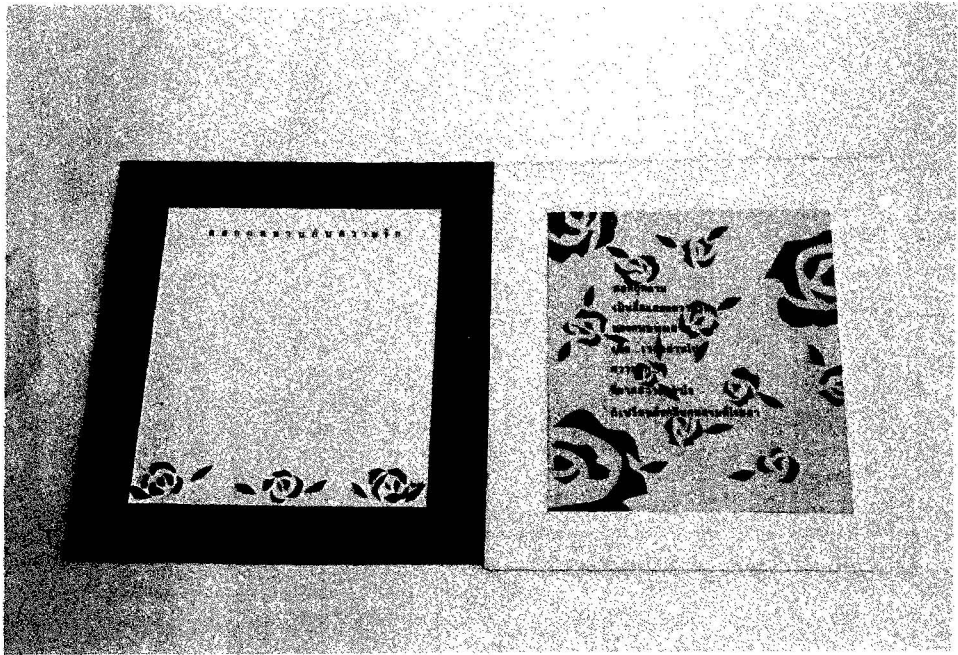

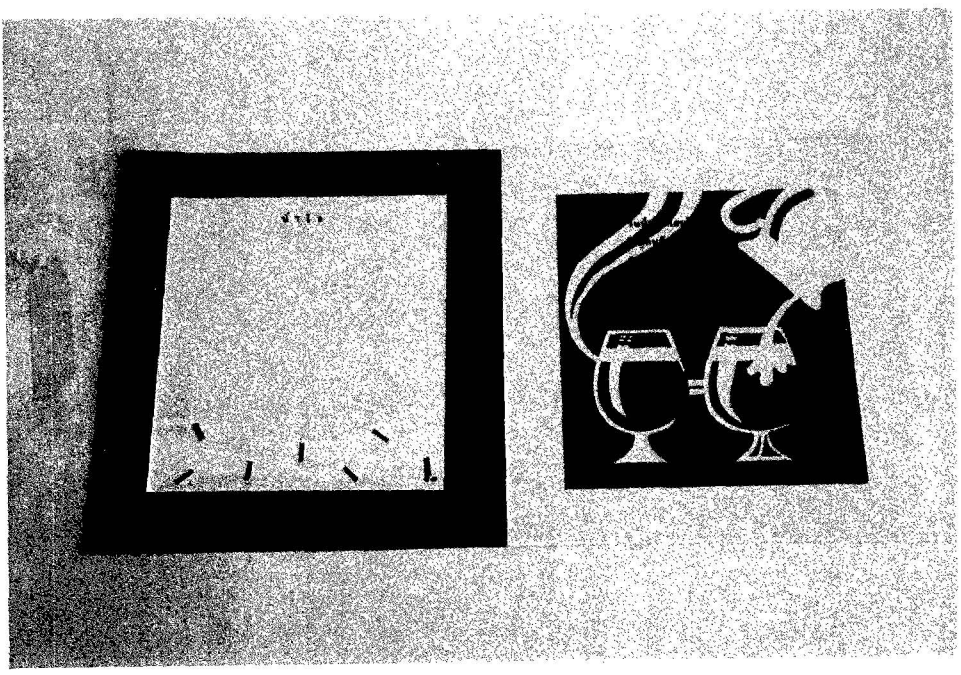
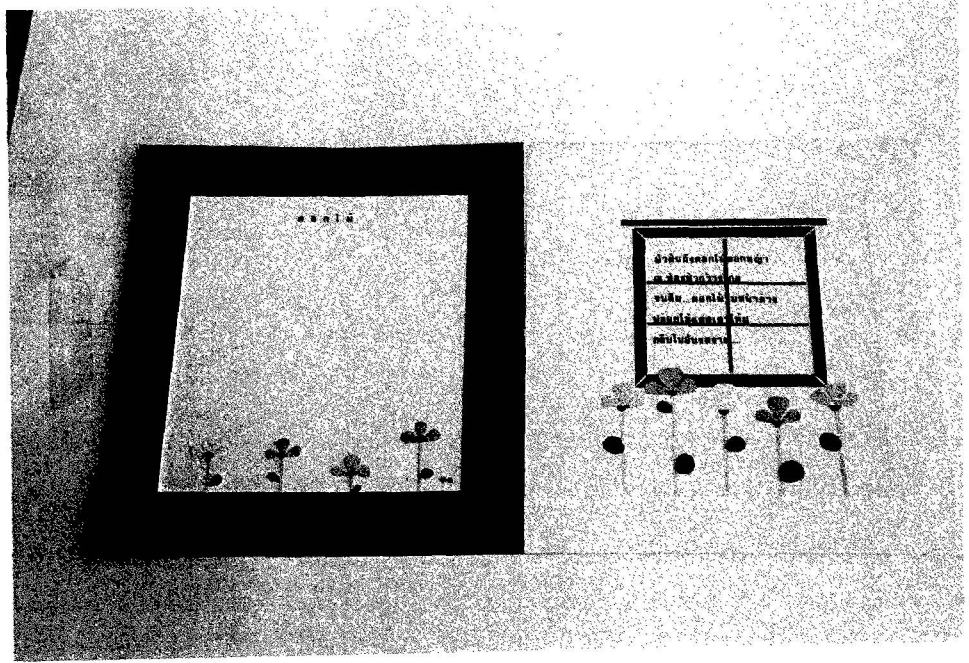

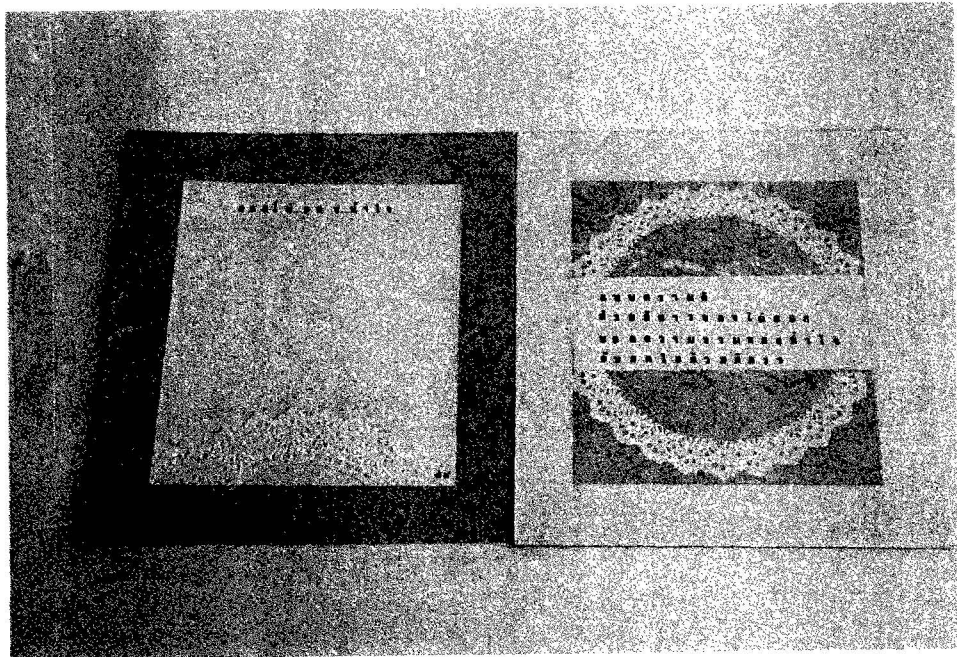
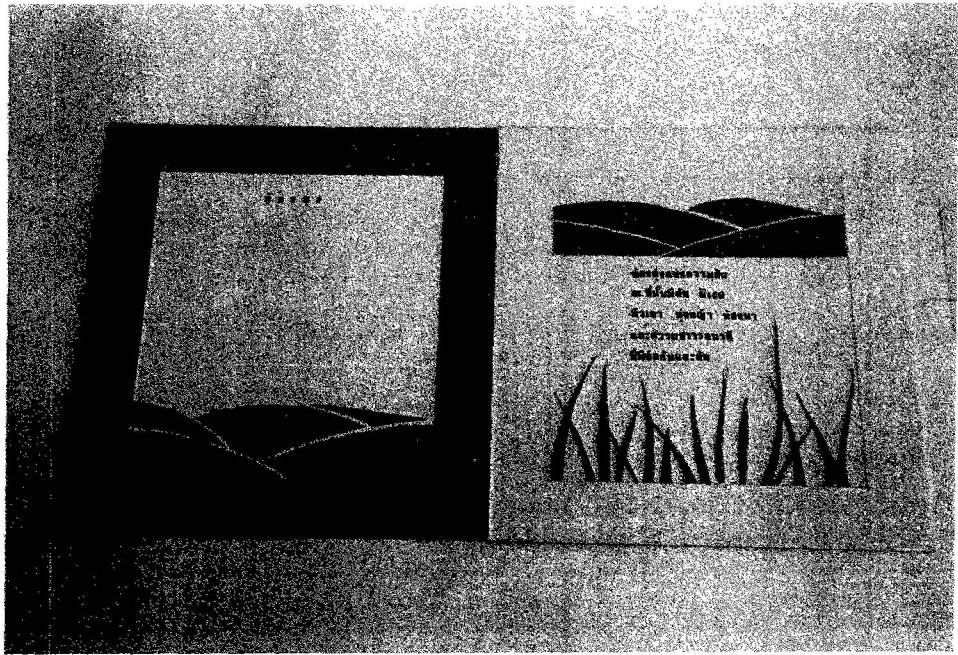

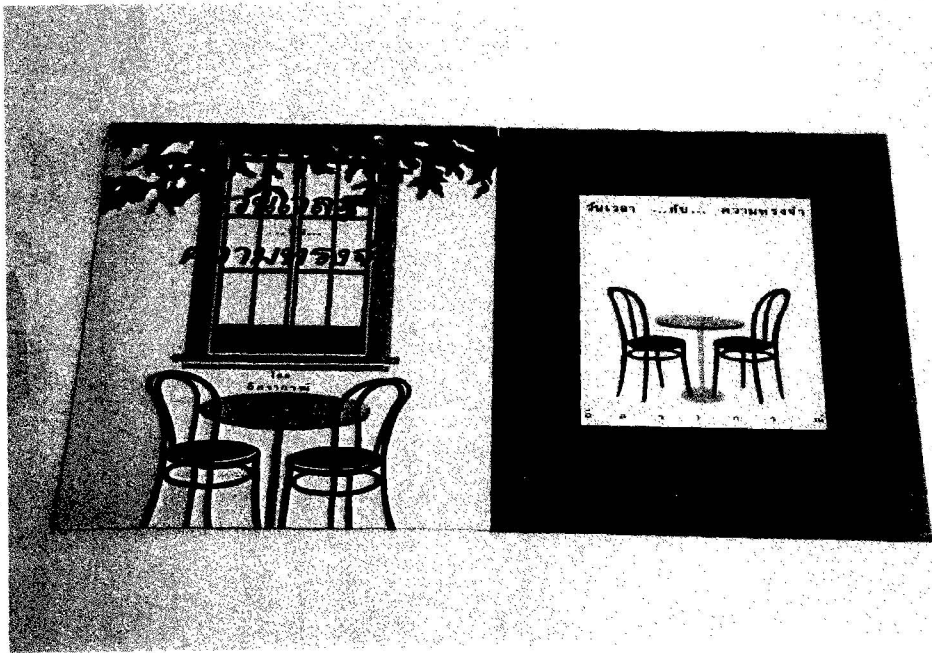
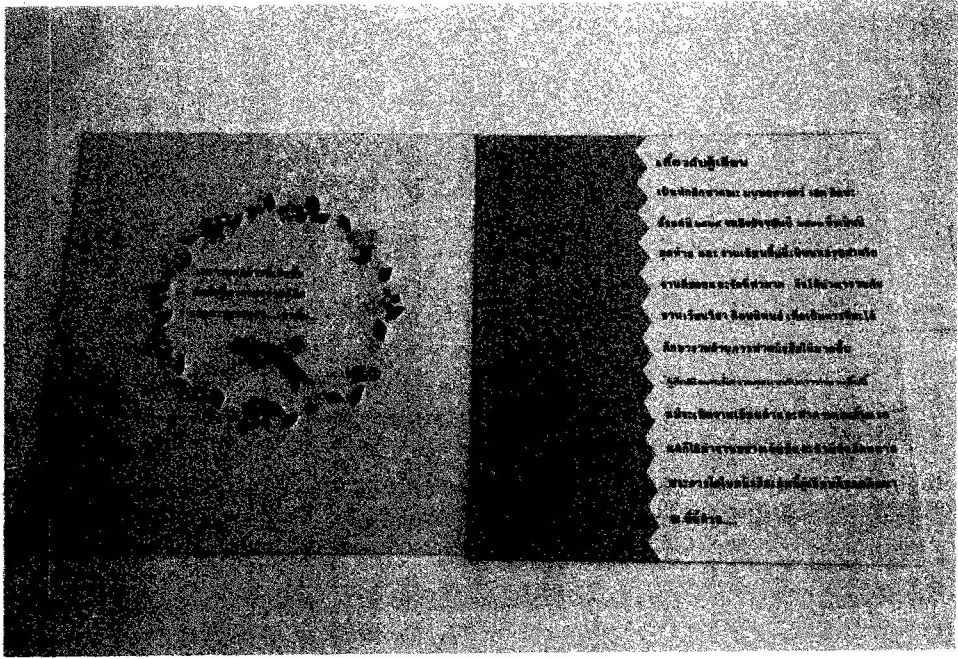

บทที่ 4

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

การทำศิลปนิพนธ์ เรื่อง การออกแบบรูปเล่มและภาพประกอบหนังสือบทกวี ผู้เขียนได้ทำการศึกษาค้นคว้า และลงมือปฏิบัติทำรูปเล่มในลักษณะ lay out รูปเล่มที่เป็นภาพสีตลอดทั้งเล่ม

ผลที่ได้รับ

1. ได้ทราบถึงขั้นตอนการผลิตหนังสือ
2. ออกแบบภาพประกอบบทกวีโดยใช้เทคนิค collage กระดาษสีต่างๆ
3. ได้แสดงความสามารถในการเขียนบทกวี
4. การแก้ปัญหาในระหว่างการทำงาน เช่น เมื่อทำภาพประกอบโดยการจินตนาการจากบทกวีแล้ว เกิดปัญหาในการสื่อออกมาได้ภาพที่ไม่สอดคล้องหรือยังไม่ดีเท่าที่ควรจึงแก้ปัญหาโดยการสร้างภาพประกอบขึ้นมาแล้วจึง เขียนบทกวีให้สัมพันธ์กับภาพ

สรุปขั้นตอนการออกแบบรูปเล่มและภาพประกอบหนังสือบทกวี

1. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทำหนังสือ
2. ศึกษาหาข้อมูลจากการดูหนังสือบทกวีในปัจจุบัน
3. ออกแบบร่างลักษณะรูปเล่มอย่างคร่าว ๆ
4. เขียนคำ และจัดวางตำแหน่ง composition ของภาพประกอบ
5. ลงมือทำรูปเล่ม lay out ให้อย่างสมบูรณ์

สรุปผล

ผลที่ได้รับในการทำงานชิ้นนี้คือได้นำเอาปัญหาที่มีอยู่มาสร้าง เป็นผลงานรูปเล่มและภาพประกอบได้สำเร็จตรงกับความตั้งใจที่จะทำแต่ผลงานชิ้นนี้เป็นผลงานที่ จะสวนทางกับการทำงานในทางธุรกิจ เพราะหนังสือเล่มนี้ทำขึ้นมาในขนาดที่ เมื่อพิมพ์จริงก็จะทำให้ต้นทุนการพิมพ์สูงมาก ซึ่ง เมื่อเข้าสู่ระบบการพิมพ์จริงต้องมีการปรับเปลี่ยนขนาดและสีตามความเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ในการทำศิลปะนิพนธ์ผู้เขียนได้พบอุปสรรคในระหว่างการทํางานน้อยและสามารถแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้คง เพราะ เป็นงานที่ชอบ และรัก จึงสนุก และเพลิดเพลินกับการทํางานมากไม่เบื่อ จากจุดนี้เองผู้เขียนมีข้อเสนอแนะให้กับผู้ที่จะทํางานอะไรต่าง ๆ ที่เราจะต้องใช้เวลาคลุกคลีกับงานเป็นเวลานานโดย เฉพาะอย่างยิ่งการทำศิลปะนิพนธ์นี้ผู้เขียนอยากจะแนะนำผู้ที่ทำงานออกมาใน ลักษณะนี้ควรจะต้องมีการศึกษาว่าตนเองชอบ และรักงานประเภทใดจึงตัดสินใจ ในการทํางานประเภทนั้นๆ จะทำให้เราสนุกกับงานที่ทําว

บรรณานุกรม

- ชายุ ชอบทำกิจ (2530) วารสารทางวิชาของวิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช
วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช
- ชายุ ชอบทำกิจ และจรุณี เพชรชมนี่ (2528) หนังสือและการพิมพ์
นครศรีธรรมราช : โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการวิทยาลัย
ครุนครศรีธรรมราช
- ประชิด ทิเบบุตร (2530) การออกแบบกราฟฟิก กทม. : โอเอสพริ้นติ้ง เฮาส์
คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ (2530)
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ภาธร สกิริกุล (2515) หนังสือและการพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง